

§ 279

Vihreiden valtuustoryhmän ryhmäaloite alueiden eriarvoisuuden torjumisesta

HEL 2016-001969 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginvaltuusto päätti kaupunginhallituksen ehdotuksen mukaisesti katsoa vihreiden valtuustoryhmän aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Lisätiedot

Anja Vallittu, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36046
anja.vallittu(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Vihreiden valtuustoryhmä esittää ryhmäaloitteessa (17.2.2016) esitetyillä perusteilla, että talousarvion 2017 esittelyyn mennessä selvitetään tehokkaimmat tavat torjua lasten eriarvoistumista Helsingin eri alueilla. Keinoja tulisi selvittää opetustoimessa ja varhaiskasvatuksessa, mutta myös liikuntatoimessa, nuorisotoimessa, rakennusvirastossa ja muutoin kaupungin toiminnassa. Asia voitaisiin selvittää opetus- ja varhaiskasvatusviraston yhteistyössä kuullen alan tutkijoita ja muita virastoja. Myös keinojen vaikuttavuuden seuranta on syytä aloitteen mukaan suunnitella.

Kaupunginvaltuusto päätti 28.9.2016 (§ 241) palauttaa asian uudelleen valmisteltavaksi päätöshistoriasta tarkemmin ilmenevällä tavalla. Palautusesityksen perusteluissa esitettiin kaupunginhallitukselle uudelleen valmisteltua siten, että siten, että keväällä 2017 budjetin raamineuvotteluihin mennessä selvitetään tehokkaimmat tavat torjua lasten eriarvoistumista Helsingin eri alueilla.

Kaupunginhallitus toteaa, että eriarvoisuuden torjumista ja tapoja torjua lasten eriarvoistumista Helsingin eri alueilla on arvioitu ja selvitetty osana strategiaohjelman 2013 - 2016 toteuttamisen ja vaikuttavuuden ar-

viointia sekä osana valtuustokauden 2017 - 2021 kaupunkistrategian valmistelua.

Valmisteluaiakataulusta kaupunginhallitus toteaa, että kuntavaalien siirryttyä keväälle 2017 ja valtuustokauden alkaessa 1.6.2017 siirtyvät aiemmin keväällä pidetyt raamineuvottelut pidettäväksi uusien 1.6. aloitavien valtuustoryhmien kesken.

Valtuustokauden 2017-2021 kaupunkistrategian valmisteluprosessia esiteltiin kaupunginhallitukselle iltakoulussa 6.2.2017. Kaupunkistrategian virkavalmistelu käynnistettiin alkuvuodesta 2017, jotta mahdollistetaan uuden valtuuston poliittinen strategiatyö heti valtuuston aloittaessa. Tarkoituksena on, että uudelle kaupunginvaltuustolle valmistellaan kesäkuun alkuun strategialuonnos ja tausta-aineisto valtuustoseminaariin. Uudelle kaupunginhallitukselle valmistellaan kesäkuun alkuun vuoden 2018 talousarvion raami. Näin raamineuvotteluissa on käytettävissä myös kaupunkistrategiaa varten valmistellut eriarvoistumiseen liittyvät tiedot ja ehdotukset.

Strategiaohjelman 2013-2016 toteuttamisesta toimitettiin kaupunginvaltuustolle seminaaria 2.-3.2.2017 varten laajahko materiaali kaupungin toimintaympäristön tilasta, strategiaohjelman toimenpiteiden toteuttamisesta ja strategiaohjelman vaikuttavuudesta.

Virastojen ja liikelaitosten arvioissa strategiaohjelman 2013-2016 toteutumisesta esitettiin mm. valtuustoseminaarin aineistoissa seuraavia lasten eriarvoistumisen torjumiseen liittyviä toimenpiteitä. Lisäksi virastot raportoivat täydentävänä selvityksenä seuraavaa:

Sosiaali- ja terveystoimisto

Sosiaali- ja terveystoimisto totesi, että lasten ja nuorten auttamisessa heidän lähiyhteisöissään on onnistuttu hyvin ja kasvatuskumppanuuteen on osallistuttu muiden toimijoiden kanssa. Palvelujen uudelleen kohdentamisella on vähennetty lastensuojelun pitkäaikaisia asiakkuuksia ja kodin ulkopuolisia sijoituksia. Yhteistyössä varhaiskasvatuspalvelujen kanssa vakiinnuttanut toimintamallin lasten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemiseksi. Neuvolan määräaikaistarkastuksista poisjääneet kutsutaan tarkastuksiin kahdesti vuodessa ja tarvittaessa ollaan yhteydessä lastensuojeluun. Myös suun terveydenhuollossa on laadittu prosessi kouluikäisten tarkastuksesta poisjääneiden muistuttamiseksi. Opiskeluterveydenhuollossa kutsutaan aktiivisesti terveystarkastuksiin oppilaita, työn ja koulutuksen ulkopuolella olevia nuoria ohjataan terveystarkastuksiin nuorten sosiaalityöstä ja kaikista tilaisuuksista, joissa nuoria tavataan. Lastensuojelu ja opetus-, sekä varhaiskasvatusvirasto ovat laatineet yhteisen toimintamallin syrjäytymisvaarassa olevien las-

ten ja nuorten tukemiseksi ja malli on aktiivisesti käytössä ja sitä arvioidaan säännöllisesti.

Lasten kodin ulkopuolisia sijoituksia on kyetty vähentämään kehittämällä ja lisäämällä kotiin vietäviä palveluja, suunnitelmallisella sosiaalityöllä, kehittämällä yhteinen toimintamalli päihde- ja psykiatriapalvelujen kanssa lastensuojelun asiakaslasten vanhempien päihde- ja mielenterveysongelmien arviointiin, kohdentamalla ehkäisevää toimeentulotukea lapsiperheille (mm. lasten harrastuksen tukemiseen), kohdentamalla sosiaaliohjausta opetusviraston OTE-opetuksen tueksi sekä lisäämällä monitoimijaisia raskauden aikaisia kotikäyntejä asiakastarpeen mukaisesti. Lasten kodin ulkopuoliset sijoitukset ovat vähentyneet 9 %:lla vuodesta 2013 vuoteen 2015 verrattuna.

Opetusvirasto

Opetusviraston näkökulmasta koulupudokkuuden ehkäisyssä OTE-opetus on ollut tuloksellista. OTE-opetus on opetuksen ja lastensuojelun yhteinen toimintamalli, jossa laaja-alainen erityisopettaja ja lastensuojelun sosiaaliohjaaja toimivat työparina. Se on kohdennettu peruskoulun 7 - 9 -luokan oppilaisiin, jotka tarvitsevat vahvempaa tukea peruskoulun opintojen loppuun saattamiseen. OTE-opetuksen kautta nuoret ovat päässeet toiselle asteelle ja sijoittuneet lähes kaikki opiskelemaan.

Toinen koulupudokkuutta vähentävä toimintamuoto on joustava perusopetus eli Jopo – opetus, joka toteutetaan opetus- ja nuorisotoimen yhteistyönä. Nuoriso-ohjaajalla on keskeinen osa oppilaan työelämään ohjauksessa joustavan perusopetuksen toiminnan aikana. Opetus järjestetään pienryhmämuotoisesti koulussa, työpaikoilla ja muissa oppimisympäristöissä moniammatillista yhteistyötä sekä tuki- ja neuvontapalveluita käyttäen. Joustava perusopetus on tarkoitettu nuorille, joilla on vaara syrjäytyä heikon koulumotivaation vuoksi.

Alueellista ja koulujen välistä eriarvoistumiskehitystä on osaltaan vähennetty kouluverkkoratkaisuilla, koulujen välisellä yhteistyöllä ja oppilaaksiottoa säätelemällä (määrittelemällä koulujen enimmäisoppilasmäärät). Kouluverkkotarkasteluissa on koulutuspoliittisena tavoitteena ollut vähintään kaksisarjaiset yhtenäiset peruskoulut. Koulujen yhdistämisellä on pystytty muodostamaan suurempia oppilaaksiottoalueita ja näin vaikuttamaan samalla oppilaaksiottoalueen ominaisuuksiin. Oppimistuloksiin ovat negatiivisimmin yhteydessä sosiaalisen asuntokannan osuus alueella, aikuisväestön matala koulutustaso sekä vieraskielisten asukkaiden osuus. Esimerkiksi korkeakoulutettujen aikuisten väestöosuus vaihtelee sekä ala- että yläkoulujen tapauksessa noin kuudesta prosentista reiluun 40 prosenttiin. Perusopetuksessa alueelliset erot

näkyvät myös oppilaiden tuen tarpeen kasvuna. Koska koulujen oppimistulokset ovat erittäin voimakkaasti yhteydessä alueen ominaisuuksiin, niin oppilaaksiottoalueen tarkastelulla pystytään vaikuttamaan myös koulutukselliseen tasa-arvoon. Vuonna 2016 on lisätty yhteistyötä kaupunkisuunnittelun ja kaavoituksen kanssa, sillä kaupunkirakenne ja sen kehittäminen luovat aluerakennetta.

Lähikoulunsa valinneiden peruskouluikäisten osuus on kasvanut. Keväällä 2016 kaupungin ensimmäisen luokan oppilaista runsaat 87 % valitsi oman oppilaaksiottoalueensa koulun ja seitsemännen luokan oppilaista lähes 77 %.

Peruskouluissa on kehitetty integratiivisen ja inklusiivisen opetuksen malleja. Tavoitteena on, että mahdollisimman moni oppilaista voi opiskella omassa lähikoulussaan. Alkuopetuksen valmistavaa opetusta toteutetaan inklusiivisesti siten, että lähtökohtaisesti kaikki 1 – 2 luokkalaiset valmistavan opetuksen oppilaat opiskelevat lähikoulussa. Inklusiivinen malli tukee maahanmuuttajataustaisen lapsen kotoutumista nykyistä paremmin, koska lapsi voi opiskella lähikoulussaan, jolloin hän voi luoda ystävyys-suhteita lähialueen muihin lapsiin. Syksystä 2017 alkaen pääsääntöisesti kaikki 1 – 2 luokkien oppilaat saavat valmistavaa opetusta omassa lähikoulussa nk. reppurahan turvin. Erityisopetuksessa tavoitteena on lisätä integraatio-oppilaiden suhteellista osuutta erityisen tuen oppilaista sekä luoda uusia joustavia rakenteita, jotka vahvistavat erityisluokkien integraatiota yleisopetuksen luokkien kanssa.

Maahanmuuttajataustaisen lasten määrän kasvu edellyttää uudenlaisen yhteisöllisen toimintakulttuurin ja henkilöstön osaamisen kehittämistä. Kaupunginhallituksen myöntämällä erillismäärärahalla opetusvirastossa käynnistettiin vuonna 2016 Monikielinen ohjaaja-malli, jossa on kehitetty uudenlaista monikielistä ohjausta. Rahoituksella palkattiin viisi monikielistä ohjaajaa, joista jokainen toimii eri alueilla ja useammalla peruskoululla. Jokaisella ohjaajalla on 4-5 pääkoulu. Ohjaajista neljä puhuu äidinkielenään somalin kieltä ja yksi arabiaa. Toiminta kohdistuu kotoutumisessa tukea tarvitseviin oppilaisiin ja perheisiin. Monikulttuurisilla ohjaajilla on keskeinen rooli kotoutumisessa, kotien kanssa tehtävässä yhteistyössä, oppilaan opiskelun yleisessä ohjauksessa. Tämä vahvistaa oppilaan oman kulttuurin tuntemusta ja samalla avaa perheille suomalaista koulutusjärjestelmää.

Peruskouluissa on ollut yhtenäiset käytänteet poissaolojen puuttumiseen vuodesta 2014 alkaen. Luvattomien poissaolojen määrä on laskeutunut nopeasti etenkin yläluokkalaisilla. Myös vieraskielisten poissaolot ovat tasoittuneet samalle tasolle kotimaankielisten kanssa. Viimeisen kouluterveystutkimusten perusteella 8- ja 9-luokkalaisilla on lintsaaminen vähentynyt, kuulluksi tuleminen koulussa on lisääntynyt, liikunnan

harrastaminen vapaa-ajalla lisääntynyt ja koulunkäynnin vaikeuksiin saatiin yleisemmin apua. Huolenaiheena on huumekekeilujen lisääntyminen.

Koko kaupungin oppimistulokset perusopetuksessa ovat kansallisella tasolla tai sen ylivaltakunnallisten kokeiden perusteella. Valtakunnalliset kokeet on tehty matematiikassa, luonnontieteissä ja terveystiedossa viimeisten viiden vuoden aikana. Lukiokoulutuksessa ylioppilaskirjoitusten tulokset ovat olleet pakollisissa aineissa keskimääräistä kansallista tasoa parempia.

Valtaosalla helsinkiläisnuorista menee hyvin. Yhdeksän nuorta kymmenestä kokee hallitsevansa arkeaan hyvin ja nuoret tietävät pääosin kenen puoleen kääntyä, jos on vaikeuksia. Nuoret kokevat, että heillä on hyviä mahdollisuuksia vahvistaa taitojaan itseään kiinnostavissa asioissa sekä suuntautua itseään kiinnostaville aloille. Joka kymmenellä nuorella on kuitenkin vaikeuksia selviytyä elämässään. Ongelmien taustalta löytyy mm. oppimis- ja keskittymisvaikeuksia, mielenterveysongelmia ja erilaisia haastavia elämäntilanteita. Koulujen oppilashuoltohenkilöstö tarjoaa matalan kynnyksen palveluita kouluilla. Resurssoinnissa ei ole pystytty huomioimaan kovin paljon alueellisia eroja. Matalan kynnyksen palveluiden puute on ongelmana erityisesti psykiatrisissa palveluissa.

Opetusvirasto raportoi, että koulutustakuun toteuttamisessa on onnistuttu hyvin. Ammatilliseen koulutukseen saatujen lisäpaikkojen ja nivelvaiheen koulutusten sekä avoimen opiston toiminnan myötä kaikille peruskoulun päättävälle nuorille pystytään tarjoamaan opiskelupaikka. Toisen asteen koulutuksen eriarvoistumista voidaan vähentää tarjoamalla valmistavaa ja valmentavaa koulutusta ennen lukio- ja ammatillista koulutusta. Lukioon valmistava koulutus on suunnattu maahanmuuttajille ja vieraskielisille nuorille. Ammatilliseen peruskoulutukseen valmentava koulutus sopii nuorille ja nuorille aikuisille, jotka etsivät omaa koulutus- ja urapolkuaan. Stadin ammattiopistossa tarjotaan avoimia opintoja, joiden avulla voi aloittaa yksilöllisesti ammatilliset opinnot ja tutustua aloihin. Lisäksi nuorten työpajat tarjoavat vaihtoehdon ennen opintoja omien tietojen ja taitojen vahvistamiseen.

Ammatillisessa koulutuksessa jokaisen opiskelijan kanssa laaditaan henkilökohtainen opiskelusuunnitelma, jonka mukaisesti hän etenee opinnoissaan. Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma tehdään yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet huomioon ottaen. Oppimisen tukea ja erityisopettajan resurssia painotetaan joustavasti tarpeen mukaan. Opiskelijan on mahdollista aloittaa opinnot myös kesken lukuvuoden. Kaikki opiskelijat ovat oikeutettuja opiskelijahuollon palveluihin (kuraattori-, psykologi- ja terveydenhuoltopalvelut). Opiskeluhuollon palveluissa pa-

nostetaan yhteisöllisiin opiskelijoiden hyvinvointia edistäviin ja ongelmia ennaltaehkäiseviin toimintatapoihin.

Ohjaamossa tavoitteena on tarjota neuvontaa ja ohjausta erityisesti työn ja koulutuksen ulkopuolella oleville nuorille. Ohjaamo-hanke pyrkii tunnistamaan palveluiden katveet, jotta erityisesti ns. putoamisvaaras- sa olevat nuoret löytäisivät omat polkunsa koulutukseen ja työhön. Oh- jaamon tavoitteena on täydentää olemassa olevia palveluja, ei korvata niitä.

Opetusala ja koulutuksen teema on ollut Ohjaamo Helsingin hankekau- della konkreettisesti läsnä opetusviraston kanssa tehtävän yhteistyön ansiosta. Opetusvirastosta on ollut hankkeessa kokoaikaisesti sekä opinto-ohjaaja että erityisopettaja ja lisäksi osa-aikainen/kiertävä opin- to-ohjaaja. Lisäksi ohjaamon nuorten käytössä on ollut kattava valikoi- ma erilaisia koulutuksia ja opiskelun aloittamisen yksilöllisiä polkuja. Ohjaamossa opetusalan työntekijät ovat yhdessä muiden Ohjaamon työntekijöiden kanssa kehittäneet monialaista neuvontaa ja ohjausta, tuoneet omaa opetusalan osaamistaan muiden käyttöön ja vieneet sitä uusiin ympäristöihin.

Varhaiskasvatusvirasto

Varhaiskasvatusvirasto totesi, että strategiakauden aikana on onnistut- tu kehittämään lasten hyvinvointia ja terveyttä ylläpitäviä ja vahvistavia toimintatapoja, joilla kavennetaan alle kouluikäisten lasten terveyseroja.

Lapsen hyvinvoinnin seurannassa on onnistuttu neuvolan kanssa yh- teistyössä toteutettavassa lapsen 4-vuotistarkastuksessa. Kokonaiskar- toitukseen on liitetty lapsen haastattelu-kysymykset. Lapsen kokemuk- set saadaan paremmin tietoisuuteen ja tarvittaessa voidaan nopeasti puuttua lapsen hyvinvointiin vaikuttaviin tekijöihin.

Neuvolan ja suun terveydenhuollon kanssa on kehitetty yhteinen vaih- toehtoinen 3-vuotistarkastuksen malli, jossa lapsille toteutetaan tarkas- tus päiväkodissa ja vanhemmat pääsevät keskustelemaan lapsen kehi- tysvaiheeseen liittyvistä asioista yhdessä toisten vanhempien kanssa. Malli on käytössä kaikissa etelän varhaiskasvatusalueiden päiväkodeis- sa, joihin ilmoittautuu riittävästi lapsia. Malli laajeni Mellunkylän ja Mal- mi-Pukinmäen varhaiskasvatusalueille vuonna 2017.

Lasten päivittäistä liikkumista sisällä, ulkona, pihalla ja luonnossa on li- säetty monin eri tavoin. Toimintaa on arvioitu ja oppimisympäristöjä kehi- tetty. Varhaiskasvatusvirasto on ollut mukana valtakunnallisessa llo kasvaa liikkuen ohjelmassa. Vuoden 2016 aikana myös perheet ovat olleet mukana suunnittelemassa kuinka lasten päivittäisen aktiivisen liikkumisen tarve saadaan toteutumaan.

Strategiakauden aikana positiivisen diskriminaation määrärahaa on nostettu 0,85 miljoonasta eurosta niin, että se on tänä vuonna yhteensä 1,3 miljoonaa euroa. Määrärahaa on käytetty pedagogisen osaamisen lisäämiseen, lisähenkilöstön palkkaamiseen ja päiväkotien ja leikkipuistojen toiminnan kehittämiseen alueilla, joissa lasten ja perheiden syrjäytymisen riskitekijät ovat suuret. Määrärahalla on palkattu yhteensä 22 lisävakanssia kuten erityisavustajia ja lastentarhaopettajia. Lisäksi osaamista on lisätty yhteensä 52 vakanssimuutoksella.

Ensi toimikauden alussa itään (Fallpakka ja Vuosaari) perustetaan kaksi integroitua erityisryhmää sisäisen auditoinnin havaintojen ja Helsingin yliopiston Helsingin integroituihin erityisryhmiin kohdistuneen "Lasten kehittyminen ja oppiminen sekä henkilökunnan työhyvinvointi päiväkotien integroiduissa erityisryhmissä" - tutkimuksen tulosten perusteella. Ryhmien erityislastentarhanopettajien kustannukset kustannetaan positiivisen diskriminaation määrärahalla.

Nuorisoasiainkeskus

Nuorisoasiainkeskuksessa on toteutettu alle 18-vuotiaiden kesätöiden lisäämistä. Strategiaohjelman tavoitteena oli lisätä alle 18-vuotiaiden kesätyöpaikkoja yhdessä yritysten ja kolmannen sektorin kanssa. Tavoitteessa on onnistuttu hyvin, sillä nuorten kesätyöpaikkojen määrä on noussut strategiaohjelman aikana.

Nuorten vaikuttamisjärjestelmä Ruudin ydinryhmän aloitteesta Helsingin kaupunki otti kesällä 2015 käyttöön 9. luokkalaisille tarkoitetun kesäsetelin, joka laajennettiin kokeilujen jälkeen koko ikäluokalle. Vuonna 2016 Kesäseteli jaettiin yhteensä 5167 nuorelle. Setelin avulla 1295 ysiluokkalaista eli 25 % ikäluokasta sai kesätöitä. Kesäseteli mahdollisti nuorille yli 800 uutta työpaikkaa. Liki 60 % työnantajista ilmoitti, että ei olisi palkannut nuorta ilman Kesäseteliä. Osa työnantajista palkkasi Kesäsetelin avulla useamman nuoren. Kesäseteli myös motivoi monet työnantajat palkkaamaan juuri nuoren kesätyöntekijän. Kesäseteli on saanut erinomaisen vastaanoton niin nuorten, koulujen kuin työnantajien taholta. Kesäseteli on antanut pienille yrityksille mahdollisuuden palkata kesätyöntekijöitä, joiden työkokemus on vielä vähäinen.

Nuorisoasiainkeskuksen kesätoimintoihin palkattujen nuorten määrä on kasvanut vuosien 2013–2016 aikana. Nuorisoasiainkeskukselle palkattiin Heosin rahoilla vuonna 2013 kesätöihin 57 nuorta, vuonna 2014 73 nuorta, vuonna 2015 heitä tuli 130 ja kesällä 2016 rahoitus saatiin 250 nuorelle. Nuorisoasiainkeskuksen omalla rahoituksella palkattujen 13–25-vuotiaiden määrät on tilastoitu kahdelta viimeiseltä vuodelta ja vuonna 2016 se oli yhteensä 126 nuorta ja vuonna 2015 118 nuorta. Kesällä 2016 nuorisoasiainkeskuksella oli yhteensä 357 nuorta 13–25-vuotiasta

kesätyöntekijää. Tilastoinnin mukaan heistä 2016 oli 13-17-vuotiasta ja 141 18-25-vuotiasta.

Strategiaohjelman mukainen mahdollisuus harrastukseen torjuu osaltaan eriarvoisuutta. Valtuustokauden alkuun verrattuna nuorten harrastusmahdollisuuksien kokonaistilanne on kehittynyt hyvin. Eri lähtökohdista tulevien nuorten yhdenvertaisuus ja mahdollisuudet harrastaa ovat lisääntyneet. Tätä vapaa-ajan toiminnan vaikuttavuutta todentavat tutkimustulokset, joita on saatu nuorisosiainkeskuksen, opetusviraston ja tietokeskuksen yhteistyönä toteutettavassa Hyvä vapaa-aika -hankkeessa (vapari.munstadi.fi). Siinä testattiin toimintamallia, jossa koulu- luokalla oli oma, nimetty nuorisoohjaaja nuorten vapaa-ajan tukena koko yläkoulun (syksy 2013–kevät 2016) ajan.

Yhteensä tutkimushankkeeseen osallistui viidestä eri yläkoulusta 12 luokkaa eli noin 170 nuorta eri puolilta Helsinkiä. Positiivisen erityiskohdelun tukea saavien koulujen rehtorit valitsivat toiminnalle koulustaan yhden tai kaksi kohdeluokkaa ja näille vertailuluokat, jotka osallistuivat vain tutkimukseen. Kaikki hankkeen kohdeluokat olivat tavallisia peruskoulu- luokkia, mutta tutkimuksen vertailuluokilla oli oppilaiden harrastuneisuuteen liittyvä painotusopetus, kuten kuvataide- tai liikuntapainotus. Hanke lisäsi näin harrastamisen mahdollisuuksia niiden tavallisten luokkien oppilaiden parissa, joille omiin taipumuksiin tai toiveisiin liittyvä tuki ei ollut olennainen osa nuoren vapaa-aikaa saati tavallista koulupäivää. Koska nuorisotyötä tehtiin koulun kontekstissa, nuorten vapaa-ajan viettoon kodin ulkopuolella suhtauduttiin myönteisesti myös niissä perheissä, joille ennen hanketta esimerkiksi nuorisotalot ovat näyttäneet arveluttavina tiloina. Rehtoreiden mukaan joillekin maa- hanmuuttotilanteissa nuorille hanke oli ainoa mahdollisuus harrastuksiin kodin ulkopuolella.

Hyvä vapaa-aika -hankkeen mallin mukainen, peruskoulussa tehtävä ja liikkuva, nuorisotyö tavoittaa kattavasti lähes koko ikäluokan, myös sen noin 90 prosenttia nuorista, joka ei käy nuorisotaloilla. Hankkeeseen osallistuneet nuoret kertoivat tapaavansa nuorisotyöntekijöitä mieluiten nimenomaan koulussa (n. 70 %) ja vasta toiseksi mieluiten nuorisotaloilla (n. 35 %).

Matalan kynnyksen harrastamisessa saavutettavuus tarkoittaa paljon muutakin kuin alhaista hintaa, ja keskeiseksi käsitteeksi uuden harrastuskulttuurin omaksumisessa on noussut kyvykkyys, jonka voi jakaa kolmeen alakohtaan: a) toimintamallit (miksi ylipäättään pitäisi harrastaa?), b) osaaminen (omaksunko tarvittavat taidot?) ja c) tiedot (miten harrastuspaikassa toimitaan?). Nuorisoohjaajien pitkäjänteisellä tuella harrastamisen kulttuurit ja mahdollisuudet tulivat nuorille tutuiksi. Koska toiminta oli vapaaehtoista ja kohdennettu koko koululuokalle, se ei lei-

mannut yksittäistä nuorta erityistoimenpiteiden kohteeksi, vaan teki toimintaan osallistumisesta nuorelle helppoa ja "normaalialla".

Keskeinen harrastamiseen liittyvä onnistuminen oli se, että nuorille tarjottiin mahdollisuus kokeilla erilaisia harrastuksia niihin sitoutumatta. Nopeatempoisessa ja monille eri vaikutteille alttiissa elämänvaiheessa erilaisten asioiden kokeileminen ja uusien rajojen ylittäminen on merkityksellistä. Hankkeen toiminnan kohteina olleista nuorista kaikki (100 %) kokeilivat itselleen uusia ja mielekkäitä harrastuksia, ja heistä 1/3 jatkoi uutta harrastustaan pidempään.

Yhdeksännen luokan keväällä (2016) kohdeluokan nuorista 75 prosenttia sanoi, että heillä on vähintään yksi asia, jonka tekeminen on heistä kivaa. Vertailuluokilla luku oli 87 prosenttia. Tässä oli strategiaohjelman tavoitteiden toteutumisen kannalta parantamisen varaa. Kevään ja kesän 2016 jälkeen kohdenuorten kanssa onkin jatkettu vapaa-ajan tukemista ja näiden niin sanottujen omien juttujen löytämistä. Harrastaminen on lisääntynyt vielä peruskoulun päättymisen jälkeisenä syksynäkin (2016).

Omaan tahtiin tehtäviä vapaa-ajan toimia ei aina mielletä harrastuksiksi, vaikka ne olisivat säännöllisiä ja tuottaisivat mielihyvää. Nuorelle keskeisin hyvän vapaa-ajan määritelmä on vapaus valita itse se, mitä omalla ajallaan tekee. Ystävien kanssa vietetty aika on kaikkein parasta aikaa, jota harrastukset voivat myös haitata, mutta ystävän kanssa nuori on toisaalta myös valmis kokeilemaan mitä tahansa uutta harrastusta.

Harrastus rentouttaa ja antaa vastapainoa koulutyölle. Hankkeen toiminnan kohteina olleista nuorista 43 prosenttia oli sitä mieltä, että Hyvä vapaa-aika -hankkeen tuki oli tehnyt koulussa käymisestä mukavampaa. Yhdessä oman koululuokan kanssa vietetty vapaa-aika vahvistaa luokan sisäisiä ystävyys-suhteita ja lisää yhteishenkeä, mikä vähentää kiusaamista. Näin poissaolot vähenevät ja oppimistulokset paranevat. Peruskoulun jälkeisenä syksynä (2016) kaikilla hankkeen kohdeluokien nuorilla oli opiskelu- tai työpaikka (100 %). Koska yli puolet tuetun vapaa-ajan toiminnan kohteina olleista nuorista oli muun kuin suomen- tai ruotsinkielisiä (52 %) ja poikia (62 %), tulos osoittaa merkittävää onnistumista. Riski jäädä vaille peruskoulun jälkeistä opiskelupaikkaa tai päättötodistusta koskee nimenomaan maahanmuutto-taustaisia ja poikia.

Liikuntavirasto

Liikuntavirasto arvioi, että vuosina 2013–2016 Liikkuva Koulu toiminta on onnistunut liikuttamaan koululaisia ja tuomaan liikettä koulupäivään. Liikuntavirasto ja opetusvirasto tekevät yhdessä liikkuva koulu-toimin-

taa ja se toimii kaikissa kaupungin peruskouluissa. 7-12-vuotiaille alakoululaisille lapsille on järjestetty monipuolinen maksuton tai edullinen harrasteliikuntaa iltapäivisin koulujen tiloissa tai koulujen lähellä olevissa liikuntapaikoissa (Easy-Sport) on onnistunut hyvin. Samoin liikuntavirasto järjestämä monipuolinen matalan kynnyksen harrasteliikuntaa 13 - 17-vuotiaille yläkouluikäisille nuorille (FunAction) on toiminut hyvin. Lähiliikuntapaikkojen ja ulkokuntoilupisteiden määrää lisätty ja laatua on kehitetty.

Kaupunginkirjasto

Lasten palveluita ja asiakaskokemuksia on selvitetty tutkimuksin ja tilastoista koko strategiakauden ajan. Lapset ovat olleet voimakkaasti painopisteenä. Tulosten perusteella on tehty muutoksia palveluihin, ja jotkut kirjastot kuten Roihuvuori ovat erikoistuneet lasten palveluihin. Lähikirjastojen tapahtumatuotannon painopiste on siirretty lastentapah-tumiin. Lisäksi mm. kirjalahja kaikille ekaluokkalaisille 2015 -16, Apa-raattisaari-mediakasvatuspeli yhdessä varhaiskasvatusviraston kanssa (2015). On luotu perhekirjastokonsepti (2016).

Kaupunginkirjasto tavoittaa suuren osan helsinkiläisnuorista. 52 % alle 20-vuotiaista helsinkiläisistä käytti kirjastokorttiaan ajalla lokakuu 2015 – lokakuu 2016. Lisäksi kirjastot laajoine aukioloaikoineen ovat nuorille tärkeitä oleskelupaikkoja.

Kirjasto ollut mukana eri hankkeissa: Kirjasto treenaa nuoria –nuorisotakuuhankkeessa, Pulssi-yhteistyössä, Ruuti-verkostossa ja RuutiEx-poissa. Meidän kirjasto –hankkeessa nuoret suunnittelivat kahden kirjaston remontteja v.2013, Ammattikoululaisten lukemiskampanja 2016.

Tietokeskus

Tietokeskus raportoi, että nuorten hyvinvointikertomus on yhdessä nuorisosiainkeskuksen kanssa tehty laaja kooste nuoriin liittyviä tietoja. Hyvinvointikertomus koostuu neljästä tiedon osa-alueesta: indikaattoreista, kokemustiedosta, tutkimuksista ja blogeista. Kyse on uudesta ja innovatiivisesta tavasta kerätä ja välittää hyvinvointitietoa (ks. www.nuortenhyvinvointikertomus.fi)

Nuorten hyvinvointikertomuksen kokemusten myötä tietokeskuksessa on saatu valmiiksi helsinkiläisten hyvinvoinnin tietokanta, johon kootaan yhteen eri väestöryhmien tilannetta. Tietokanta kattaa erityisesti nuorten ja lasten tilastoja, jatkossa aineistot laajenevat yhä enemmän ikääntyneeseen ja työikäiseen väestöön

(ks. www.hyvinvointitilastot.fi).

Valtuustoseminaarin materiaalina olleesta Helsingin tila ja kehitysraportista voidaan lasten eriarvoisuudesta eri alueilla todeta seuraavaa:

Yksinhuoltajien osuus on pysynyt Helsingissä hyvin tasaisena jo pari vuosikymmentä, kun koko maassa osuus on kasvanut. Alueelliset erot ovat melko suuria; lähes joka kolmas Itäisen suurpiirin lapsista asuu yksinhuoltajaperheessä, Pohjoisen suurpiirin lapsista taas viidennes.

Lasten pienituloisuus on vähentynyt Helsingissä vuodesta 2011 lähtien nopeammin kuin koko maassa, ja myös vähän muuta helsinkiläisväestöä nopeammin. Pienituloisten asuntokuntien lapsista puolet asuu Itäisen ja Koillisen suurpiirin alueella. Pienituloisuuden vähentymistä on tapahtunut kuitenkin eniten juuri näillä alueilla.

Helsinkiläiset nuoret ovat hyötynet nuorisotakuun tuomista muutoksista. Siirtyminen peruskoulusta toiselle asteelle on parantunut yhteishakujärjestelmään vuonna 2014 tehtyjen muutosten myötä. Samalla pääkaupunkiseudulle tuli enemmän aloituspaikkoja etenkin ammatilliseen koulutukseen. Muutokset ovat tasoittaneet alueiden ja koulujen eroja.

Kouluttaiset erot jatkokoulutukseen siirtymisessä ovat tasaantuneet vuosina 2010–2014 heikommin jatkokoulutukseen siirtyneiden koulujen parantaessa koulutukseen siirtyneiden osuutta. Vuonna 2010 heikoimman tuloksen saaneesta peruskoulusta vain 65 prosenttia siirtyi jatkokoulutukseen samana vuonna. Vuonna 2014 heikoimman koulun tulos oli noussut 82 prosenttiin (erikoiskoulut ja aikuislukiot eivät ole mukana tarkastelussa).

Samoin alueittain tarkasteltuna 16–18-vuotiaiden koulutukseen osallistumisen erot ovat pienentyneet vuodesta 2011 lähtien. Muutos on tapahtunut heikommin menestyneiden alueiden parantaessa tilannettaan. Vuonna 2011 kaikista helsinkiläisistä 16–18-vuotiaista oli tutkintoon johtavassa koulutuksessa 84 prosenttia ja heikoimmalla peruspiirillä 66 prosenttia. Vuoteen 2015 mennessä kokonaisosuus on noussut 88 prosenttiin ja heikoimman peruspiirin osuus jopa 82 prosenttiin.

Positiivista kehitystä on ollut myös koulutuksen keskeyttämisessä, joka on jatkanut vähentymistään koko 2000-luvun ajan etenkin ammatillisessa koulutuksessa, jossa keskeyttäminen oli varsin yleistä vielä muutama vuosi sitten. Lukiokoulutuksen keskeyttäminen on vähentynyt koko maan tasolle, mutta ammatillisen koulutuksen keskeyttäminen on Helsingissä edelleen yleisempää kuin koko maassa. Vieraskieliset opiskelijat keskeyttävät kotimaankielisiä useammin lukiokoulutusta, mutta vähemmän ammatillista koulutusta.

Koulutuksen alueellisia eroja voidaan tarkastella myös koulujen välisten oppimistuloissa havaittavien erojen näkökulmasta. Kansallisella tasolla

heikoimpien ja parhaimpien koulujen väliset erot ovat selvästi kasvaneet viime vuosina (PISA 2015). Helsingissä koulujen eriarvoistumiskäytännöstä on pyritty hillitsemään muun muassa ohjaamalla lisäresursseja sellaisille kouluille, joiden oppilaskehitys ja oppimisympäristö ovat haastavia. Näiden lisäresurssien, eli positiivisen diskriminaation (PD) määrärahojen kohdentuminen pohjautuu Helsingin kouluille kehitettyyn tilastolliseen laskentamalliin vuodelta 2009. Laskentamalli on ainutlaatuisen Suomessa ja sen tavoitteena on tunnistaa ne koulut, jotka tarvitsevat koulujen oppilaskehityksen sosiaalista taustaa kuvaavien tekijöiden perusteella lisäresursseja.

PD-määrärahojen jakoperusteena oleva PD-indeksi päivitettiin Helsingin kaupungin tietokeskuksen ja opetusviraston yhteistyönä vuonna 2016. Päivityksessä huomioitiin uusimmat aineistot, jotka kuvaavat koulujen oppimisympäristön ja oppilaskehityksen haasteita opetukselle. Itse mallia ei lähdetty tässä yhteydessä muuttamaan. PD-indeksin päivittämisen yhteydessä huomattiin, että alueellisten sosioekonomisten muutosten takia koulujen järjestys tuen saajina on muuttunut. PD-indeksi tuleekin tarkistaa säännöllisin väliajoin, jotta PD-määrärahat kohdentuvat tehokkaasti niitä tarvitseville kouluille. PD-indeksin laskentamallia ja PD-määrärahan vaikuttavuuden mittaamista on lähdetty kehittämään edelleen tietokeskuksen ja opetusviraston toimesta syksyllä 2016 ja tämä työ jatkuu vuonna 2017. Opetusvirasto on jakanut määrärahaa koulujen käyttöön lähes 2 milj. euroa. Määräraha on pysynyt samansuuruisena viime vuosina. Positiivisen diskriminaation rahoituksella koulut ovat pääsääntöisesti palkanneet lisää opettajia ja koulunkäytäntävastajia. Tämä on mahdollistanut yksilöllisemmän tuen sitä tarvitseville oppilaille.

Koulutustaustan mukaan luokiteltuna alle 25-vuotiaiden työttömien määrä on vähentynyt eniten niillä nuorilla, joilla oli vain perusasteen koulutus tai koulutustausta ei ollut tiedossa. Tästä voidaan päätellä, että moni näistä nuorista onnistui saamaan koulutuspaikan ammatillisesta koulutuksesta tai siihen valmentavasta koulutuksesta, joka on suunnattu erityisesti maahanmuuttajataustaisille nuorille. 25–29-vuotiaiden työttömien määrä kasvoi erityisesti korkeasteen koulutustaustan omaavilla, tosin ero keskiasteen ja perusasteen koulutuksen omaavien oli pieni.

Nuorten toimeentulotuen tarve vaihtelee paljon Helsingin sisällä. Neljässä Helsingin peruspiirissä useampi kuin joka neljäs 15–29-vuotias oli saanut toimeentulotukea vuoden 2015 aikana, kun taas matalammillaan toimeentulotukea tarvitsi ainoastaan 2,5 prosenttia peruspiirin nuorista. Vuosina 2013–2015 tuen saajien osuus nuorista oli kasvanut kaikilla peruspiireillä yhtä lukuun ottamatta. Voimakkainta kasvu oli alueilla, joissa tuen saajien osuus oli jo ennestään korkea.

Yhteenveto

Lasten ja nuorten syrjäytymistä ehkäistään tukemalla heidän kiinnittymistään yhteiskuntaan ja kulttuuriin laajana monihallintokuntaisena yhteistyönä. Päättyvällä valtuustokaudella virastot ovat onnistuneet hyvin asetettujen tavoitteiden toteutumista arvioitaessa. Eriarvoistumisen torjunta edellyttää eri toimialojen mittavaa keinovalikoimaa.

Kouluja ja muita lasten ja nuorten palveluja vahvistetaan erityisesti niillä alueilla ja niissä toiminnoissa, joissa heidän yhdenvertaisen asemansa varmistaminen sitä edellyttää.

Tarkoituksena on, että lasten ja samalla koko väestön hyvinvointierojen seuranta on uudella valtuustokaudella yksi tilasto- ja tutkimusohjelman strateginen painopistealue ja parhaillaan valmistellaan mm. vuosittaisen seurannan raportointimallia. Hyvän tietopohjan, toimenpiteiden vaikuttavuuden seurannan avulla sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja muiden eri toimialojen tiivistyvän yhteistyön perusteella palveluja kehitetään edelleen.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Lisätiedot

Anja Vallittu, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36046
anja.vallittu(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kaupunginhallitus 15.05.2017 § 527

HEL 2016-001969 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus päätti esittää kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto päättää katsoa vihreiden valtuustoryhmän aloitteen loppuun käsitellyksi.

08.05.2017 Pöydälle

19.09.2016 Ehdotuksen mukaan

12.09.2016 Pöydälle

Esittelijä

kaupunginjohtaja
Jussi Pajunen

Lisätiedot

Anja Vallittu, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36046
anja.vallittu(a)hel.fi

Kaupunginvaltuusto 28.09.2016 § 241

HEL 2016-001969 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginvaltuusto päätti palauttaa asian uudelleen valmisteltavaksi.

Käsittely

28.09.2016 Palautettiin

Valtuutettu Hannu Oskala ehdotti valtuutettu Erkki Perälän kannattamana, että kaupunginvaltuusto päättäisi palauttaa asian kaupunginhallitukselle uudelleen valmisteltavaksi siten, että keväällä 2017 budjetin raamineuvotteluihin mennessä selvitetään tehokkaimmat tavat torjua lasten eriarvoistumista Helsingin eri alueilla.

3 äänestys

Asian käsittelyn jatko JAA, palautus EI

JAA-ehdotus: Jatko

EI-ehdotus: Palautetaan valmisteluun siten että keväällä 2017 budjetin raamineuvotteluihin mennessä selvitetään tehokkaimmat tavat torjua lasten eriarvoistumista Helsingin eri alueilla.

Jaa-äännet: 26

Harry Bogomoloff, Matti Enroth, Juha Hakola, Fatbardhe Hetemaj, Nina Huru, Nuutti Hyttinen, Helena Kantola, Arja Karhuvaara, Kauko Koskinen, Terhi Koulumies, Heimo Laaksonen, Maria Landén, Hannele Luukkainen, Sari Mäkimattila, Lasse Männistö, Matti Niiranen, Pia Parkarinen, Jaana Pelkonen, Mika Raatikainen, Timo Raittinen, Tatu Rauhämäki, Risto Rautava, Laura Rissanen, Wille Rydman, Ulla-Marja Urho, Tuulikki Vuorinen

Ei-äännet: 50

Zahra Abdulla, Maija Anttila, Pentti Arajärvi, Paavo Arhinmäki, Gunvor Brettschneider, Jussi Chydenius, Laura Finne-Elonen, Yrjö Hakanen, Jasmin Hamid, Mari Holopainen, Veronika Honkasalo, Suzan Ikävalko, Sirkku Ingervo, Jukka Järvinen, Emma Kari, Otso Kivekäs, Dan Koivu-

laakso, Laura Kolbe, Tuuli Kousa, Timo Laaninen, Harri Lindell, Eija Loukoila, Jape Lovén, Hanna Mithiku, Elina Moisio, Sami Muttilainen, Björn Månsson, Terhi Mäki, Jarmo Nieminen, Henrik Nyholm, Jan D Oker-Blom, Hannu Oskala, Sara Paavolainen, Terhi Peltokorpi, Erkki Perälä, Sirpa Puhakka, Mari Puoskari, Marcus Rantala, Tuomas Rantanen, Jukka Relander, Osmo Soininvaara, Leo Stranius, Johanna Sydänmaa, Kaarin Taipale, Pilvi Torsti, Thomas Wallgren, Tuomo Valokainen, Sanna Vesikansa, Anna Vuorjoki, Ville Ylikahri

Tyhjä: 3

Sirpa Asko-Seljavaara, Ville Jalovaara, Tomi Sevander

Poissa: 6

Eero Heinäluoma, Rene Hursti, Pekka Majuri, Osku Pajamäki, Ilkka Taipale, Pertti Villo

Kaupunginvaltuusto päätti palauttaa asian kaupunginhallitukselle uudelleen valmisteltavaksi.

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Lisätiedot

Anja Vallittu, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36046
anja.vallittu(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 31.05.2016 § 144

HEL 2016-001969 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle alueiden eriarvoisuuden torjumista koskevasta vihreiden ryhmäaloitteesta seuraavan lausunnon:

"Sosiaali- ja terveyslautakunta pitää alueiden eriarvoistumisen torjumista ja alueiden omaleimaisuuden kehittämistä tärkeinä tavoitteina.

Alueiden eriarvoistumisen torjumiseksi tarvitaan luotettavaa ja ajantasaista tietoa alueiden asukkaista, lasten, nuorten ja perheiden elinolosuhteista sekä heidän palvelutarpeistaan. Tietoa lapsiperheiden elinolosuhteista ja palvelutarpeista saadaan mm. nuorten hyvinvointikertomuksesta, sosiaalisesta raportoinnista sekä osallistamalla alueiden asukkaita palvelujen uudistamiseen. Sosiaali- ja terveysviraston useissa toiminnoissa hyödynnetään palvelujen uudistamisessa alueen asukkaiden näkemyksiä mm. asiakasraatien, asukasillojen ja kokemusasiiantuntijoiden muodossa.

Alueiden hyvinvointitietoa saadaan jatkossa myös terveys- ja hyvinvointi-indikaattorien avulla, joita kehitetään sosiaali- ja terveysviraston omissa palveluissa ja lasten hyvinvointi-indikaattoreita yhteistyössä Helsingin Tietokeskuksen kanssa.

Merkittävä lasten ja lapsiperheiden eriarvoisuutta lisäävä tekijä on lapsiperheiden vanhempien työttömyys ja toimeentulovaikkeudet. Lasten syrjäytymisen ehkäisemisessä keskeistä on mahdollisuus harrastaa ja olla osallisena yhteisössä. Taloudellista eriarvoisuutta pyritään ehkäisemään kohdentamalla ehkäisevää toimeentulotukea lapsiperheille ja lasten harrastusten tukemiseen.

Sosiaali- ja terveysviraston keskeinen strateginen tavoite on palvelujen uudistaminen asiakaslähtöisesti ja asiakastarpeiden mukaisesti. Palvelujen uudistamisessa ja perhekeskustoimintamallissa keskiössä ovat integroidut, kokonaisvaltaiset palvelukokonaisuudet, jossa lapsiperheiden palvelut ovat saavutettavissa samassa kokonaisuudessa. Yhtenä osana palveluiden uudistamista on moniammatillinen palvelutarpeen arviointi, jolloin sekä lapsen että koko perheen asiakastarpeet tunnustetaan kokonaisvaltaisesti ja pystytään tukemaan perhettä oikea-aikaisesti varhaisessa vaiheessa.

Mikäli lapsi ja perhe tarvitsee enemmän tukea, on lastensuojelun asiakkuuden tarpeen arvioimiseksi koko kaupungissa käytössä yhteiset kriteerit, joilla arvioidaan sekä lapsen hyvinvoinnin että vanhemmuuden tilannetta. Samoilla kriteereillä selvitetään myös perheen myönteisiä voimavaroja palvelutarvetta arvioitaessa.

Sosiaali- ja terveyslautakunta pitää tärkeänä hallintokuntien välistä yhteistyötä lasten, nuorten ja lapsiperheiden alueellisen eriarvoistumisen ehkäisemisessä. Yhteistyöllä ja osaamista yhdistämällä voidaan tarjota monipuolisemmin ja kattavammin ehkäisevää tukea lapsiperheille ja siten ehkäistä eriarvoistumisen kehittymistä eri alueilla.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Sosiaali- ja terveysvirastossa kehitetään lasten ja perheiden tilanteiden moniammatillista arviointia, jonka tavoitteena on vahvistaa perheen omia voimavaroja ja löytää tarpeen mukaiset palvelut, joilla perheitä voidaan tukea. Terveys- ja hyvinvointitietojen pohjalta voidaan uudistaa palveluja siten, että alueiden eriarvoisuus vähenee, lapsiperheiden hyvinvointia edistetään ja terveys- ja hyvinvointierot kaventuvat."

Esittelijä

vs. virastopäällikkö
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Marja-Riitta Kilponen, toiminnansuunnittelija, puhelin: 310 43777
marja-riitta.kilponen(a)hel.fi

Opetuslautakunta 31.05.2016 § 103

HEL 2016-001969 T 00 00 03

Lausunto

Opetuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Opetuslautakunta pitää tärkeänä tavoitteena koulutuksellista tasa-arvoa ja alueiden erilaistumiskehityksen torjumista. Asuinalueiden erilaistumiskehitys on uhkaa koulutuksellisen tasa-arvon toteutumiselle.

Helsingissä on monipuolinen koulutustarjonta. Suomenkielisessä perusopetuksessa kaupungin koulujen lisäksi peruskoulutusta antaa 14 sopimuskoulua ja 13 muuta yksityistä tai valtion koulua. Oma oppilaksiot-
toalue on 11 sopimuskoululla ja 2 valtion koululla. Ruotsinkielisessä perusopetuksessa on yksi yksityinen koulu.

Oppilaan oma lähikoulu määräytyy oppilaaksiottoalueiden ja -kriteereiden kautta. Lähikoulun valitsevien määrä on kasvanut viime vuosina suomenkielisessä perusopetuksessa. Keväällä 2015 omaan lähikouluun meni 1. luokkalaisista 88 prosenttia ja 7. luokkalaisista 76 prosenttia. Ruotsinkielisessä perusopetuksessa 1. luokkalaisista 96 prosenttia ja 7. luokkalaisista 90 prosenttia tuli oman koulun oppilaaksiottoalueelta. Näihin lukuihin on laskettu myös omalta oppilaaksiottoalueelta koulun painotettuun opetukseen päässeet oppilaat.

Lähikoulun valitsevien määrän kasvuun vaikuttaa monet tekijät. Koulut ovat tehneet pitkään hyvää alueellista yhteistyötä, kehittäneet nivelvaiheyhteistyötä alku- ja esiopetuksessa, 6. ja 7. luokkien välillä sekä peruskoulun jälkeen siirryttäessä toiselle asteelle. Kaupungin koulujen enimmäisoppilasmäärä 1. ja 7. luokille on osaltaan ohjannut alueen oppilaita lähikouluun ja toisaalta rajoittanut jonkin verran koulun oman oppilaaksiottoalueen ulkopuolelta tulevien oppilaiden määrää. Myös soveltuvuuskoeverkon sekä kieliohjelman alueellisesta monipuolisuudesta ja oikeasta kohdentamisesta lisää koulutuksellista tasa-arvoa.

MetRop tutkimus, joka toteutettiin kaikissa metropolialueen kunnissa ja tehtiin vuosina 2011 ja 2014, havaittiin, että Helsinki sijoittuu kuntana metropolialueen keskiryhmään niin oppilaiden osaamisen kuin heidän hyvinvoinnin kokemuksensa osalta. Helsingin koulujen välillä on melko suuria eroja sekä osaamisen että hyvinvoinnin suhteen. Oppilaiden osaaminen oli tilastollisesti merkitsevässä yhteydessä vanhempien koulutustasoon. Vahvuudet ja vaikeudet -mittarin ilmaise-

mat ongelmat olivat sitä yleisempiä, mitä alemman koulutustason perheestä oppilas tulee. Myönteinen sosiaalinen käyttäytyminen lisääntyi vanhempien koulutustason mukaan. Välittömän tuen tarve oli myös yhteydessä vanhempien koulutustasoon.

Alueellista ja koulujen välistä eriarvoistumiskehitystä estetään kouluverkkoratkaisuilla ja oppilaaksiottoa säätelemällä. Eriarvoistumiskehitystä ehkäistään laadukkailla, osallistavilla ja joustavilla oppimisympäristöillä. Osaa kouluista tuetaan kohdennetuilla lisäresursseilla, kuten positiivisen diskriminaation rahoituksella.

Nuorten syrjäytymistä ehkäistään tukemalla heidän kiinnittymistään yhteiskuntaan ja kulttuuriin monihallintokuntaisena yhteistyönä. Kouluja vahvistetaan erityisesti niillä alueilla ja niissä toiminnoissa, joissa nuorten yhdenvertaisen aseman varmistaminen sitä edellyttää. Monihallintokuntaiset, alueelliset hyvinvoinnin koordinaatioryhmien toiminta vahvistaa poikkihallinnosta yhteistyötä. Sen toiminta pohjautuu lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden toteuttamiseen alueilla.

Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman koulutuksellisten tasa-arvohanke kohdistuu kouluihin, joiden alueella on alhainen koulutustaso ja tulotaso sekä paljon muita kuin suomen- tai ruotsinkielisiä asukkaita. Toimenpiteillä tuetaan oppilaiden koulunkäyntiä ja varmistetaan erityisesti syrjäytymisvaarassa olevien oppilaiden osalta peruskoulun päättäminen ja toiselle asteelle siirtyminen. Tätä työtä tehdään yhteistyössä nuorisotoimen, sosiaali- ja terveystoimen sekä kulttuuri- ja liikuntatoimen kanssa.

Kodin ja koulun yhteistyön malleja on monipuolistettu, jotta kaikki huoltajat saadaan mukaan oppilaan kasvun ja kehityksen tukemiseen. Vanhempien osallisuutta on lisätty ja vahvistettu.

Oppilaiden käytös- ja poissaolo-ongelmien selvittelyyn luodaan uusia toimintamalleja. Poissaoloihin tehty puuttumisen portaat –malli on käytössä kaikissa kouluissa sekä ryhmämuotoisen toiminnan avulla kiinnitetään oppilaita opiskeluun ja mahdollisimman joustavaan jatkamiseen toiselle asteelle.

Oppilaita motivoidaan monipuoliseen liikuntaan koulupäivien aikana ja niiden jälkeen. Koulupäivien liikunnallisuutta lisätään ja oppimisympäristöjä kehitetään toiminnallisemmaksi. Liikkuva koulu – toimintamalli vakiinnutetaan Helsingissä kaikkiin kouluihin. Opetusvirasto ja liikuntavirasto yhdessä Lähiörahasto- ja Lähiöprojektihankkeiden kanssa selvittävät mahdollisuuksia kehittää koulujen pihoja osaksi alueen lähiliikuntapaikkoja.

Kulttuurilaitosten kanssa tehtävä yhteistyö on monipuolista. Helsingin eri osissa toimivia yksiköjä hyödynnetään alueellisesti ja alueellisten rakenteiden vahvistamisen kautta lisätään vuorovaikutusta koulujen ja laitosten välillä.

Opetusvirasto tukee kouluja positiivisen diskriminaation määrärahan avulla. PD-määrärahaa on jaettu vuodesta 1999 ja määrärahan jakamismallia on vuosien varrella kehitetty. Nykyinen malli on otettu käyttöön vuonna 2009. Määrärahojen jakoon vaikuttavat seuraavat oppilaaksiottoaluekohtaiset tekijät: huoltajien koulutustaso, perheiden tulo-taso sekä oppilaiden maahanmuuttajataustaisuus. PD-mallin tavoitteena on tunnistaa ne koulut, jotka tarvitsevat koulujen oppilaspuhjan sosiaalista taustaa kuvaavien muuttujien perusteella lisäresursseja. Tavoitteena on lisätä koulutuksellista tasa-arvoa ja sosiaalista tasapainoa eri alueiden kesken.

Suomen muissa suurissa kaupungeissa ei käytetä vastaavan tyyppisiä malleja koulujen määrärahojen jakamisessa. Sen sijaan Tukholman kaupungin opetustoimi käyttää mallia, joka perustuu samoihin kolmeen muuttujaan. Mallin kehittämisen lähtökohdaksi on alkujaan ollut se, että mallin muuttujien valinnan ja muuttujien saamien painokertoimien tulee perustua tutkimustietoon ja mallin ennustevoiman testaamisesta saatuun tuloksiin. Mallin ennustevoima tarkoittaa käytännössä sitä, kuinka hyvin malli onnistuu kuvaamaan koulujen toimintaympäristön haasteellisuutta

PD-indeksi on tarkistettu vuonna 2012 ja keväällä 2016. Viimeisessä tarkistuksessa näkyi rakentamisen ja koulujen yhdistymisen vaikutus joidenkin koulujen oppilaaksiottoalueiden indikaattoreihin. Alueellisten sosioekonomisten muutosten seurauksena koulujen järjestys tuen saajina on muuttunut ja myös negatiivisen indikaattorin saajien prosentuaalinen määrä on vähentynyt vuodesta 2012 (45%) vuoteen 2016 (38%).

Opetuslautakunta kannattaa selvityksen tekemistä tehokkaimmista tavoista torjua lasten eriarvoistumista. Toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointiin poikkihallinnollisena yhteistyönä tulee varata riittävästi aikaa, jolloin talousarvion 2017 esittelyyn mennessä kattavaa selvitystä ei pystytä tekemään.

Käsittely

31.05.2016 Esittelijän muutetun ehdotuksen mukaan

Keskustelu.

Jäsen Hertzbergin puheenvuoron johdosta esittelijä muutti esityslistan 3. kappaleen ("Helsingissä on monipuolinen...") viimeisen virkkeen kuulumaan seuraavasti: "Ruotsinkielisessä perusopetuksessa on yksi yksityinen koulu."

Hyväksyttiin esittelijän muutettu ehdotus.

Esittelijä

opetustoimen johtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Outi Salo, linjanjohtaja, puhelin: 310 86774
outi.salo(a)hel.fi

Tietokeskus 30.5.2016

HEL 2016-001969 T 00 00 03

Tietokeskuksen lausunto eriarvoisuuden torjumisesta (Vihreiden ryhmäaloite)

Eriarvoistumiseen puuttuminen ja toimenpiteiden kohdentaminen edellyttää luotettavaa ja hyvää tietopohjaa ja asiantuntevia tulkintoja. Tietokeskus on useita vuosia tuottanut tietoa asuinalueiden eriytymiskehityksestä ja viime vuosina myös eri väestöryhmien väliset terveys- ja hyvinvointierot ovat nousseet raportoitavan tiedon joukkoon.

Tietokeskuksen tulevien vuosien tilasto- ja tutkimusohjelman yhtenä strategisena painopistealueena on eri väestöryhmien hyvinvointierojen seuranta, joka on osa kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen laakisäateistä kokonaisuutta. Työ, koulutus, sosiaaliset suhteet, asuminen, palvelut ja tulonsiirrot luovat mahdollisuuksia ihmisarvoiselle elämälle.

Helsingiläisten yleinen tulotaso on muun maan tulotasoa korkeampi, mutta väestöryhmien välillä on havaittavissa eroja. Tuloerojen tarkastelu väestöryhmittäin ja alueittain tuo näkyväksi sosioekonomisia eroja ja yhtäläisyyksiä sekä köyhyys- ja syrjäytymisriskejä. Pienituloisissa perheissä asuvien lasten osuus on korkeampi kuin muualla maassa ja lisäksi joka neljäs lapsi asuu yksinhuoltajaperheessä. Myös työttömien ja erityisesti pitkäaikaistyöttömien määrä on kasvanut Helsingissä, mikä välillisesti voi vaikuttaa lasten eriarvoistumiseen.

Tulevina vuosina tietokeskuksessa tuottaa tietoa lasten ja nuorten hyvinvoinnin eri ulottuvuuksista kohdennetuilla tilasto- ja tutkimushankkeilla. Nuorten hyvinvoinnista on jo julkaistu laaja hyvinvointikertomus verkkosivusto ja lasten hyvinvoinnin osalta uusia hyvinvoinnin tietosi-

sältöjä ja seurantaindikaattoreita suunnitellaan tällä hetkellä tietokeskuksen johtamana usean viraston yhteistyönä. Tietokeskus on tiiviisti mukana nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa sekä välillisesti mukana tiedontuottajana myös lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmatyössä.

Tietokeskus ottaa kokeiluluontoisesti käyttöönsä sähköisen hyvinvointikertomuksen syksyllä 2016. Välineeseen on mahdollista valita eriarvoistumista kuvaavia indikaattoreita lasten ja nuorten osalta. Tietosisältöä suunnitellaan syksyn aikana tietokeskuksen johtamana usean viraston yhteistyönä. Tavoitteena on, että tuotetun indikaattoritiedon avulla operatiivisessa toiminnassa nykyistä paremmin pystytään asettamaan tietoon perustuvia tavoitteita lasten ja nuorten eriarvoistumisen vähentämiseksi.

Tietokeskus on yhteistyössä opetusviraston kanssa tänä keväänä toteuttanut koulujen PD-indikaattorien (positiivinen diskriminaatio) päivityslaskelmat. Valmistelun ohessa on huomattu, että koulujen oppimistuloksiin ja koulujen tilaan liittyvien tietovarantojen keräämistä tulisi kehittää ja säännöllistää, jotta erilaisten toimenpiteiden vaikuttavuutta ja yleisiä kehityssuuntia voitaisiin arvioida nykyistä paremmin. Yleisemminkin lapsiin ja kouluihin liittyvien tietovarantojen kehittäminen on erittäin tärkeä osa lasten eriarvoisuuden torjuntaa.

Lasten eriarvoisuuden tilanteen tarkastelu ei ole mahdollista ilman laadukkaita ja säännöllisesti päivitettäviä tietovarantoja ja tutkimusta. Tietoon perustuva johtaminen on tietokeskuksen toiminnan ytimessä ja voimme siten tukea tätä tärkeää työtä.

Lisätiedot

Timo Cantell, johtaja, puhelin: Puh nro 09 310 73362
timo.cantell(a)hel.fi

Liikuntalautakunta 26.05.2016 § 82

HEL 2016-001969 T 00 00 03

Lausunto

Liikuntalautakunta antoi seuraavan lausunnon kaupunginhallitukselle Vihreän valtuustoryhmän ryhmäaloitteesta alueiden eriarvoisuuden torjumisesta:

Lasten harrastamisella on monenlaisia myönteisiä hyvinvointivaikutuksia, ja etenkin liikuntaharrastusten avulla on mahdollisuus tarjota lapsille ja nuorille sellaisia kokemuksia, jotka tukevat heidän tervettä kasvuun ja kehitystään (mm. Pirnes & Tiihonen, 2010). Liikuntavirasto on pyrkinyt toteuttamaan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman mu-

kaista tavoitetta, jonka mukaan jokaisella helsinkiläisellä lapsella ja nuorella tulee olla mahdollisuus yhteen harrastukseen.

Helsingin eri alueiden eriarvoistumiseen liittyvät riskit on tiedostettu liikuntavirastossa, ja tämä kehityssuunta on pyritty huomioimaan palveluiden suunnittelussa jo useamman vuoden ajan. Liikunnan harrastamattomuus näkyy Helsingissä erityisesti itäisessä Helsingissä ja Pasilassa. Näillä alueilla yli viidennes 20 vuotta täyttäneistä ei harrastanut vapaa-ajallaan liikuntaa. Mellunkylässä liikuntaa harrastamattomien osuus on THL:n tuottaman kyselyn mukaan 28 prosenttia ja Pasilassa 24 prosenttia (Helsingin Tietokeskus 2016). Kouluterveyskyselyn (2013) perusteella puolestaan tiedetään, että fyysisen aktiivisuuden suositukset täyttyvät kaikkein heikoiten idän ja koillisen alueella.

Liikuntatoimi on rakentanut viime vuosikymmeninä vetovoimisia liikuntapaikkoja ja tukenut muita liikuntahankkeita erityisesti itäisessä Helsingissä, jossa liikuntaa harrastetaan suhteessa vähemmän kuin muualla Helsingissä. Merkittävimpiä näistä liikuntapaikoista ovat Liikuntamyly, Kivikon liikuntapuisto, Kivikon hiihtohalli, Kontulan liikuntapuiston tekojääkenttä, Pallomyllyn palloiluhalli, Vuosaaren liikuntapuisto, Aurinkolahden uimaranta, Vuosaaren jäähalli ja Arena Centerin Myllypuron salibandyhalli sekä lähiliikuntapaikat ja ulkokuntoilulaitteet.

Liikuntavirasto seuraa sekä valtakunnallisia että kaupunkikohtaisia lasten ja nuorten hyvinvoinnin tietolähteitä, ja pyrkii tavoittamaan palveluillaan juuri heikoimmassa asemassa olevat kuntalaiset sekä ne, jotka eivät vielä hyödynnä liikuntapalveluja terveytensä ja hyvinvointinsa edistämiseksi. Tästä syystä etenkin eri alueiden matalan kynnyksen liikuntapalvelutarjontaa on haluttu kehittää. Palveluohjausta eri hallintokuntien välillä pyritään jatkuvasti kehittämään muun muassa erillisten hankerahoitusten turvin, jotta erityistä tukea tarvitsevat perheet tai muut lasten kanssa toimivat tahot tulisivat tietoisiksi liikuntaviraston palveluista.

Vuoden 2012 syksyllä liikuntavirasto aloitti yhdessä opetustoimen kanssa valtakunnallisen Liikkuva koulu – ohjelman jalkauttamisen helsinkiläisiin peruskouluihin. Ohjelman avulla on tavoitettu lähes kaikki helsinkiläiset koululaiset alueesta tai oppilaiden taustoista riippumatta. Tällä hetkellä Liikkuva koulu on osa nykyisen hallitusohjelman kärkihanketta ”Liikuntaa tunti päivässä”. Liikuntaviraston sitovana talousarvio tavoitteena vuodelle 2016 on, että 85 prosenttia sekä suomen- että ruotsinkielisistä perusopetuksen kouluista ovat Liikkuvia kouluja.

Fyysisesti aktiivisempaa ja viihtyisämpää koulupäivää tukevat myös liikuntaviraston omat lapsille ja nuorille suunnatut matalan kynnyksen liikuntapalvelumallit (EasySport ja FunAction). Palveluiden kehittäminen

aloitettiin niin kutsutuilta positiivisen diskriminaation alueilta, joista etenkin EasySport on laajentunut kattamaan kokonaisvaltaisemmin myös muita Helsingin alueita. Kevään 2016 aikana toimintaan osallistuville lapsille on toteutettu kysely, jonka avulla on haluttu selvittää muun muassa toiminnassa ilmeneviä alueellisia eroavaisuuksia. Vastauksia saatiin yhteensä 515, ja niistä ilmeni, että EasySport-liikuntaan osallistuvien lasten perheissä puhutaan yhteensä 42 eri kieltä. Vastaajista 65 prosenttia oli sellaisia, joiden kodissa puhutaan ainoastaan suomen kieltä. Osallistujista yli puolet (51 %) ei harrasta liikuntaa urheiluseurassa. Kaikista vastanneista 45 prosenttia ilmoitti, että EasySport-toiminnan myötä hengästyttävän liikunnan määrä on lisääntynyt heidän arjensa. Tarve alueellisesti kohdennettuun toimintaan on kyselyinkin perusteella ilmeinen, sillä ryhmäkoot olivat suurimmat idän alueella järjestävissä ryhmissä. Samalla alueella oli myös eniten niitä (24%), joka ilmoittivat, etteivät harrasta EasySport-liikunnan lisäksi mitään muuta. Itä oli myös alueista monikielisin; 63 prosenttia somalian kieltä ja 43 prosenttia arabian kieltä puhuvista vastaajista tuli tältä alueelta.

FunAction-toiminta on yläkouluikäisille nuorille suunnattu edullinen ja monipuolinen harrasteliikuntapalvelu. Toiminta on keskittynyt pääsääntöisesti idän alueelle, mutta lähiöprojektin myöntämisen kahden vuoden mittaisen hankerahoituksen turvin FunAction – toimintamallia tullaan kuluvan vuoden aikana laajentamaan yhdessä nuorisosiainkeskuksen kanssa lännen - ja erityisesti Malminkartanon, Kannelmäen, Haagan ja Pitäjänmäen alueelle. Lisäksi liikuntavirastossa on tarkoituksena lähteä kehittämään yhdessä kouluterveydenhuollon ja opetustoimen kanssa Liikunnan ja kansanterveyden edistämistätiön mallintamaa ”Personal trainer-toimintamallia”, jonka tarkoituksena on tarjota henkilökohtaista ja/tai ryhmämuotoista ohjausta ja liikuntapalvelua niille kahdeksaluokkalaisille oppilaille, jotka saavat koulujen Move – mittauksista (fyysisen toimintakyvyn seuranta) huolta herättävän tuloksen. Pilotit mallin kehittämiseksi käynnistyvät kuluvan vuoden syksyllä, ja kehittämistyössä tullaan hyödyntämään jo alustavasti testattua yksilöllistä nuorten liikuntaneuvontaa. Pilottivaiheen kehittäminen tapahtuu aluehallintaviraston myöntämisen hankerahan turvin.

Nuorisotutkimusverkoston tuoreimman nuorisobarometrin (2016) mukaan 15 – 29 –vuotiaista nuorista joka kolmas on jättänyt harrastuksen aloittamisen rahapulan takia. Helena Huhdan (Nuorisotutkimusseura 2015) tutkimuksen mukaan työttömän nuoren kaikki aika on vapaa-aikaa, jolloin myös sosiaaliset ja yhteiskunnalliset kiinnikkeet säilyvät tai katkeavat. Vapaa-ajalla siis joko selviydytään tai syrjäydytään. Liikuntaviraston NYT-liikuntahankkeen tavoitteena onkin tarjota toiminta- ja työkykyä lisäävää liikuntaa työttömille 17–29-vuotiaille helsinkiläisille. Alueellisesti kattava viikoittainen liikuntalajitarjotin tarjoaa eri lajien harrastusmahdollisuuksia ja Jump in –liikuntaneuvonta henkilökohtaista oh-

jausta. Asiakaskyselyihin vastanneista Nyt-liikunnan asiakkaista noin 31 prosenttia oli ilman työ- tai koulutuspaikkaa, noin 41 prosenttia opiskeli ja noin 28 prosenttia oli työelämässä. Vastanneista kolmannes ei harrastanut liikuntaa lainkaan ennen NYT-liikuntaan osallistumista.

Alueellisesti kohdennetuista hankkeista liikuntavirasto aloittaa syksyllä 2016 erillismäärärahan turvin myös Aktiivista arkea lähiöissä – hankkeen, joka kohdentuu Itä-Helsingin kahteen lähiöön, Jakomäkeen ja Myllypuroon. Hankkeen keskeisenä tavoitteena on löytää hyvinvointia aktiivisesta arjesta ja yhteisöllisestä tekemisestä sekä vaikuttaa positiivisesti terveyskäyttäytymiseen osallisuuden ja aktiivisen osallistumisen keinoin. Hanketta kohdennetaan erityisesti aktiivisesta toiminnasta syrjäytyneeseen tai muuten passiiviseen aikuisväestöön sekä lapsiperheisiin, joiden taustalla voi olla mm. vähävaraisuutta, pitkäaikaistyöttömyyttä tai yksinhuoltajuutta.

Kaupunginhallituksen myöntämällä erillismäärärahalla liikuntavirastossa lähdetään kehittämään toimintamallia, jonka avulla pyritään tavoittamaan niin turvapaikanhakijoina juuri Suomeen saapuneet kuin jo pidempään Suomessa asuneet maahanmuuttajat ja monikulttuurisen taustan omaavat kaupunkilaiset.

Kohdennetuista erillishankkeista voitaneen vielä mainita hanke, jonka tavoitteena on tarjota liikuntatoimintaa maahanmuuttajataustaisille naisille ja perheen äideille, joilla on esimerkiksi riittämättömän kielitaidon tai mahdollisesti myös luku- ja kirjoitustaidottomuuden vuoksi haasteellista löytää tietoa ja palveluja terveydestä ja liikunnasta. Liikuntaryhmät kohdentuvat alueille, jossa asuu paljon maahanmuuttajia kuten Itä-Helsinkiin.

Monien kehittämishankkeiden lisäksi erityistä tukea tarvitsevien lasten tarpeet on pyritty huomioimaan liikuntaviraston omassa toiminnassa mm. matalan kynnyksen liikuntaryhmiä järjestämällä sekä suunnittelemalla loma-ajan toiminta sellaiseksi, että kaikilla lapsilla olisi mahdollisuus osallistua ryhmiin omien valmiuksiensa mukaan. Lisäksi liikuntavirasto tukee ja tekee yhteistyötä vammaisjärjestöjen liikuntatoiminnan järjestämisessä. Järjestöt tavoittavat omalta osaltaan juuri haasteellisemmassa asemassa olevat kuntalaiset.

Liikuntaolosuhteiden kehittämisessä erityisenä painopisteenä ovat Helsingin lukuisat lähiliikuntapaikat, jotka sijoittuvat kaupungin eri alueille vähentäen alueiden välistä eriarvoisuutta. Lähiliikuntapaikkojen tavoitteena on madaltaa kaupunkilaisten liikunnan harrastamisen kynnystä ja innostaa alueiden asukkaita liikkumaan omatoimisesti ja ympäri vuoden. Liikuntavirasto on käynnistänyt lähiliikuntapaikoissa uutena palvelumuotona kaikille helsinkiläisille suunnatun maksuttoman Liv-ulkotree-

nin. Uudelle matalan kynnyksen palvelumuodolle on ollut selvä tarve, ja se on tavoittanut nopeasti laajan asiakaskunnan.

Esittelijä

osastopäällikkö
Tarja Loikkanen-Jormakka

Lisätiedot

Tarja Loikkanen-Jormakka, osastopäällikkö, puhelin: 310 87500
tarja.loikkanen(a)hel.fi

Varhaiskasvatuslautakunta 24.05.2016 § 85

HEL 2016-001969 T 00 00 03

Lausunto

Varhaiskasvatuslautakunta antoi seuraavan lausunnon Vihreän valtuustoryhmän ryhmäaloitteesta alueiden eriarvoisuuden torjumisesta:

Eriarvoisuuden torjunta on tärkeä aihe varhaiskasvatuksen toiminnassa. Kaikkia koskevat yhdenvertaiset varhaiskasvatuspalvelut osana oppimisen polkua tasaavat lasten erilaisista lähtökohdista johtuvia eroja ja takaavat kaikille yhtäläiset mahdollisuudet osallistua koulutetun henkilöstön järjestämään varhaiskasvatustoimintaan.

Varhaiskasvatusvirastossa positiivisen diskriminaation määräraha vuonna 2016 on 950 000 euroa. Määrärahalla on lisätty hoito- ja kasvatushenkilöstön määrää, lastentarhanopettajien osuutta hoito- ja kasvatushenkilöstöstä sekä palkattu lisää erityislasterhanopettajia erityisesti niillä asuinalueilla, joilla on nähtävissä lasten kasvuun liittyviä riskitekijöitä. Varhaiskasvatuslautakunta pitää tärkeänä, että positiivisen diskriminaation määräraha pidetään jatkossa vähintään vuoden 2016 tasolla. Vaikutus on suurinta panostettaessa varhaisiin vuosiin.

Varhaiskasvatuksessa puututaan tehokkaasti erilaisin tukitoimin kasvun, kehityksen ja oppimisen haasteisiin sekä ennaltaehkäistään erilaisista riskitekijöistä johtuvia ongelmia. Erityisen tuen resursseja kohdennetaan alueittain eniten tukea tarvitseville lapsille ja tiivis yhteistyö neuvolan ja muiden lapsiperheiden palvelujen kanssa auttaa kartoittamaan lasten tuen tarpeita. Erityisesti varhaiskasvatuksen, huoltajien ja neuvolan yhteinen Hyve4-malli ja siihen liittyvä tiedonsiirto päiväkodin ja neuvolan välillä tuottaa paljon lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvää tärkeää tietoa ja auttaa kohdentamaan erilaisia tukitoimia.

Erityistä huomiota on kiinnitetty eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten suomen kielen oppimiseen. Varhaiskasvatusalueilla työskentelee suomi toisena kielenä -lastentarhanopettajia, jotka toimivat alueille konsul-

toivina työntekijöinä sekä arvioivat ja kehittävät kielitaidon parantamiseen tähtäviä toimintamalleja. Ota kopp! -hankkeessa on yhteistyössä neuvolan ja perusopetuksen kanssa kehitelty toiminnallisia menetelmiä lasten suomen kielen osaamisen kehittämiseksi. Ota kopp! -ohjelmassa on kiinnitetty erityistä huomiota myös siihen, että lasten kotona puhutun kielen osaamista tuetaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Helsingin varhaiskasvatuksessa on lähdetty kehittämään kumppanuuteen perustuvia toimintamalleja, joilla edistetään varhaiskasvatuksen sisältöjen monipuolista toteutumista kaupungin eri osissa. Yhteistyössä kulttuurikeskuksen kanssa on palkattu työttömiä taiteilijoita päiväko-deissa tapahtuvaan taidekasvatustyöhön alueilla, joiden sosio-ekonominen tilanne on keskivertoa heikompi ja joissa taiteen saavutettavuus on heikko. Toimintamalli otettiin käyttöön vuonna 2015 ja sitä tullaan jatkamaan vuosina 2016 ja 2017. Yhteistyössä nykytaiteen museo Kiasman kanssa on järjestetty taidekasvatustyöpajoja eri puolilla kaupunkia sekä järjestetty henkilöstön täydennyskoulutusta. Kaupunginorkesterin kanssa on mahdollistettu esiopetuksessa olevien lasten osallistuminen kaupunginorkesterin konserttiin.

Varhaiskasvatuksella ja esiopetuksella on tärkeä rooli kaikkien lasten yhtäläisten oppimisedellytysten turvaamisessa. Esiopetuksesta perusopetukseen siirryttäessä nivelvaiheen yhteistyö opetustoimen kanssa on tärkeää sujuvan koulun aloittamisen varmistamiseksi. Varhaiskasvatuksen ja opetustoimen yhteistyössä on kehitetty kouluun siirtymisen prosesseja siten, että kaikkien lasten tarpeet tulevat huomioiduksi.

Varhaiskasvatuslautakunta pitää tärkeänä, että varhaiskasvatuksen toimintamalleja kehitetään edelleen myös eriarvoisuuden torjumisen näkökulmasta. Keinojen vaikuttavuuden seuranta voidaan kehittää osana lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan liittyvää yhteistyötä. Kun puhutaan lapsista, toiminnan vaikuttavuutta ei mitata siten, että asiat punnittaisiin mittarein. Lapsen kehitys ja oppiminen käydään vanhempien kanssa läpi vuosittain. Tarvittaessa mukana on asiantuntijoita.

Virasto tekee aktiivisesti yhteistyötä yliopiston kanssa. Alkamassa on arviointihanke, josta saatavaa tietoa käytetään hyväksi toiminnan kehittämiseksi.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Eriarvoisuuden torjumisella on suoria vaikutuksia terveyteen ja hyvinvointiin sekä lasten mahdollisuuteen osallistua tasa-arvoiseen koulutukseen. Yhdenvertaisten varhaiskasvatuspalvelut Helsingin eri alueilla ehkäisevät osaltaan lasten ja lapsiperheiden eriarvoistumista ja tasavat lasten erilaisista lähtökohdista johtuvia eroja. Laadukas varhaiskasvatus edistää lasten sosiaalista, alueellista ja kulttuurista tasa-arvoa.

Käsittely

24.05.2016 Esittelijän muutetun ehdotuksen mukaan

Esittelijä muutti ehdotustaan niin, että toisen kappaleen loppuun lisätään seuraava lause: Vaikutus on suurinta panostettaessa varhaisiin vuosiin.

Lisäksi lausunnon loppuun lisätään seuraavat virkkeet: Kun puhutaan lapsista, toiminnan vaikuttavuutta ei mitata siten, että asiat punnittaisiin mittarein. Lapsen kehitys ja oppiminen käydään vanhempien kanssa läpi vuosittain. Tarvittaessa mukana on asiantuntijoita.

Virasto tekee aktiivisesti yhteistyötä yliopiston kanssa. Alkamassa on arviointihanke, josta saatavaa tietoa käytetään hyväksi toiminnan kehittämisessä.

Vastaehdotus:

Aleksi Niskanen: Vastaehdotus: Lisäys kohtaan 2 ensimmäisen lauseen perään: Eriarvoisuuden torjunnassa täytyy kohdella huonossa asemassa/syrjäytymisvaarassa olevia lapsia sekä kantasuomalaisia, että maahanmuuttajataustaisia lapsia tasavertaisesti. Positiivisen diskriminaation määrärahoista ei saa tulla ohituskaistaa maahanmuuttajalapsille kantasuomalaisten lasten kustannuksella.

Aleksi Niskasen vastaehdotus raukesi kannattamattomana.

17.05.2016 Pöydälle

Esittelijä

varhaiskasvatusjohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Mikko Mäkelä, kehittämisspällikkö, puhelin: 310 24378
mikko.makela(a)hel.fi

Nuorisolautakunta 12.05.2016 § 65

HEL 2016-001969 T 00 00 03

Lausunto

Nuorisolautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon.

Nuorisoasiainkeskus pitää alueiden eriarvoisuuden torjumista tärkeänä tavoitteena. Nuorisoasiainkeskuksen uutta suuntaa valittaessa strategisesti keskeisenä painopisteenä on ollut nimenomaan alueellisen eriarvoisuuden torjuminen ja alueiden omaleimaisuuden kehittäminen. Yksi

nuorisoasiainkeskuksen keskeisistä toimintaperiaatteista on, että ”tehdään enemmän siellä ja niiden kanssa, jotka tarvitsevat enemmän”. Tämä edellyttää panostusta alueisiin, joissa lasten ja nuorten riski syrjäytyä on suurempi. Nuorisoasiainkeskuksen toiminnassa keskeistä on ollut myös hyvä ja toimiva kumppanuus muiden lasten ja nuorten kanssa työtä tekevien tahojen kanssa.

Nuorisoasiainkeskuksessa tiedostetaan se, että nuorten tarpeet vaihtelevat alueittain Helsingissä. Alueiden eriarvoistumisen torjumiseksi tarvitaan luotettavaa, monipuolista ja ajantasaista tietoa alueista ja niiden asukkaista, erityispiirteistä ja elinolosuhteista. Tähän haasteeseen vastataan muun muassa nuorten hyvinvointikertomuksessa, johon on kerätty avoimen tiedon periaatteella niin tutkimus- ja tilastotietoa kuin nuorten ja toimijoiden kokemuksia. Taustalla on ajatus, että erilaista tietoa yhdistämällä voidaan saada luotettavampaa tietoa hyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä. Monipuolisen tiedon ja indikaattoreiden pohjalta voidaan seurata alueiden ja tilanteiden kehittymistä sekä ohjata resursseja enemmän tarvitseville nuorille ja alueille.

Nuorisoasiainkeskus katsoo, että alueiden eriarvoisuuden torjumiseksi hallintokuntien välinen yhteistyö on välttämättömyys. Nuorten syrjäytymisen ehkäisytyössä toimitaan usein ns. harmaalla vyöhykkeellä, jossa asiakkuus ei ole selkeästi minkään hallintokunnan oma tehtävä. Osamista ja resursointia yhdistämällä voidaan päästä parempaan lopputulokseen ja tarjota ehkäisevää tukea niillä alueilla ja niille nuorille, jotka mahdollisesti jäisivät ilman palveluita.

Nuorisoasiainkeskus huomioi alueiden erilaiset tarpeet myös henkilöstösuunnittelussa. Parhaillaan nuorisoasiainkeskuksessa kootaan ajantasaista tietoa alueellisista palvelutarpeista ja tarvittavista henkilöstömääristä pitkän tähtäimen henkilöstösuunnittelua varten. Tarkoituksena on suunnata lisää resursseja alueille, joissa tarve on suurin.

Nuorisotyön tehtävä on turvata kaikille nuorille tasavertaiset mahdollisuudet tehdä ja olla, asuinalueestaan riippumatta. Nuorisoasiainkeskuksen uudistuksen myötä on alueellista kehittämisvastuuta lisätty, joka tarkoittaa muun muassa alueellisten yksiköiden vastuuta sen huolehtimisesta, että nuorten mahdollisuudet toteutuvat omalla alueella. Näitä mahdollisuuksia ovat;

- mahdollisuus muodostaa kaverisuhteita,
- mahdollisuus toimia toisten hyväksi ja vaikuttaa ympäristöönsä,
- mahdollisuus kokea ja toteuttaa kulttuuria,
- mahdollisuus liikuntaan,
- mahdollisuus viettää aikaa muiden nuorten kanssa paikoissa, joihin nuoret ovat tervetulleita,

- mahdollisuus saada apua ja tukea,
- mahdollisuus oppia uutta ja vahvistaa omia taitojaan.

Nuorisotyössä alueellista yhteistyötä, paikallisia kokeiluja ja alueille jalkautumista lisätään. Alueellisissa nuorisotyön yksiköissä kehitetään alueen tarpeiden pohjalta työtapoja ja tarjotaan tukea tarvitseville nuorille aiempaa enemmän mahdollisuuksia saada yksilöllistä ohjausta ja apua erilaisissa elämäntilanteissa. Maahanmuuttajiin suunnattu työ on nostettu yhdeksi erityiseksi kärkihankkeeksi.

Yksi tapa vaikuttaa alueiden eriarvoistumisen torjuntaan, on lisätä asukkaiden osallistumismahdollisuuksia oman asuinalueensa kehittämiseen ja parantamiseen. Nuorisoasiainkeskuksessa tätä on kehitetty soveltamalla osallistavan budjetoinnin mallia Ruutibudjettia (RuBu). Ruutibudjetissa nuoret ovat kumppaneina kehittämässä alueiden palveluita nuorille ja tekemässä aloitteita alueiden parantamiseksi.

Alueellisen eriarvoistumisen kehityksen torjumiseksi tehdään nuorisoasiainkeskuksessa kohdennettua nuorisotyötä. Kohdennetulla nuorisotyöllä tarkoitetaan yksilöiden ja ryhmien kanssa tehtävää syrjäytymisen ehkäisyyn ja sosiaaliseen vahvistamiseen tähtäävää työtä, jota tehdään yhdessä muiden kanssa. Kyse on työn tarveperustaisesta kohdentamisesta sinne, missä tuen tarvetta on enemmän. Työtä tehdään ehkäisevästä näkökulmasta, jossa nuoria ohjataan ja tuetaan vaiheessa, jolloin vaihtoehtoja ja mahdollisuuksia on vielä runsaasti ja nuorisotyöllinen lähestyminen on perusteltua.

Esimerkkejä kohdennetusta nuorisotyön työmuodoista Helsingissä ovat sosiaali- ja terveystieteiden kanssa yhteisesti toteutettava Luotsi-toiminta sekä opetusviraston kanssa yhteistyössä tehtävä Kaikki Käy Koulua – hanke. Kohdennettuja nuorisotyön hankkeita järjestetään myös paikallisesti nuorisotyöyksiköiden ja eri tahojen kanssa yhteistyössä alueen tarpeiden perusteella, esimerkiksi alueen koulun ja oppilashuollon kanssa yhdessä suunnitellen tai alueella toimivan järjestön kanssa yhdessä toteuttaen.

Luotsi-toiminta on nuorisoasiainkeskuksen ja sosiaali- ja terveystieteiden monihallintokuntainen malli, joka palvelee yläkouluiäisiä koko Helsingin alueella. Sen tavoitteena on hyvinvoiva nuori ja syrjäytymisen ehkäiseminen. Luotsi-toiminta mahdollistaa nuorille ehkäisevästä näkökulmasta yksilöllisiä tarpeita vastaavaa tukea, myönteisiä kokemuksia ja vapaamuotoisia tilanteita kokea hyväksyntää. Nuorilla rakennetaan henkilökohtainen tukiohjelma, jossa nuoren kykyjä, taitoja, sosiaalista kompetenssia ja osallisuutta vahvistetaan nuoren omista lähtökohdista. Tukea viedään nuoren arkeen ja toimintaa tehdään nuoren lähiympäristössä.

Kaikki käy koulua -hankkeessa viedään ryhmämuotoista tukea koulu-ympäristöön. Työmallissa muodostettavat kasvuryhmät on sisällytetty koulun opetussuunnitelmaan valinnaisaineena. Kasvuryhmissä autetaan nuorta tunnistamaan koulunkäynnin ja elämän pulmakohdat, omat voimavarat ja vahvuudet ja etsitään yhdessä vaihtoehtoja parempaan. Toimintaa suunnitetaan opetusviraston ja nuorisoasiainkeskuksen yhteistyönä alueilla ja kouluissa ilmenneiden tarpeiden pohjalta eniten tarvitseville alueille.

Nuorisoasiainkeskuksessa pidetään tärkeänä, että myös tulevan johtamisjärjestelmän muutoksen ja toimialamuutoksen jälkeen yhteistyön mahdollisuudet säilyvät ja tekemisen tapoja ja sujuvuutta kehitetään edelleen. Tärkeää on myös panostaa riittävästi resursseja ehkäisevän työn ja varhaisen tuen yhteisille rajapinnoille, josta usein kärsivät peruspalveluiden järjestämisen resurssipaineessa.

Esittelijä

osastopäällikkö
Mikko Vatka

Lisätiedot

Tiina Nurmi, nuorisosihteeri, puhelin: 310 89121
tiina.nurmi(a)hel.fi

Kaupunkisuunnittelulautakunta 10.05.2016 § 170

HEL 2016-001969 T 00 00 03

Lausunto

Kaupunkisuunnittelulautakunta antoi lausunnon kaupunginhallitukselle:

Vihreiden ryhmäaloite alueiden eriarvoisuuden torjumisesta esittää, että talousarvion 2017 esittelyyn mennessä selvitetään tehokkaimmat tavat torjua lasten eriarvoistumista Helsingin eri alueilla. Keinoja tulisi selvittää opetustoimessa ja varhaiskasvatuksessa, mutta myös liikuntatoimessa, nuorisotoimessa, rakennusvirastossa ja muutoin kaupungin toiminnassa. Asia voitaisiin selvittää opetus- ja varhaiskasvatusviraston yhteistyössä, kuullen alan tutkijoita ja muita virastoja. Myös keinojen vaikuttavuuden seuranta on syytä suunnitella. Kaupunkisuunnittelulla on roolinsa, mutta se on liian hidasvaikutteista toimiakseen pääasiallisena keinona.

Kaupunginosien tasapainoinen ja hallittu kehittäminen on kaupunkisuunnittelun keskeisiä tavoitteita. Kaupunkisuunnittelulla ja kaavoituksella luodaan mm. edellytyksiä asuntopolitiikalle, jolla vaikutetaan väestöryhmien alueelliseen sijoittumiseen, pyritään tasaamaan alueellisia eroja sekä tätä kautta ehkäistään asuinalueiden epätasapainoista kehi-

tystä. Alueiden eriarvoisuuden ehkäisemiseksi kehittämistoimenpiteitä ja investointeja tulee kohdistaa entistä koordinoitummin ja samanaikaisesti. Toteuttamalla täydennysrakentamishankkeiden yhteydessä julkisten alueiden parantamista, palvelutilojen monipuolistamista sekä toiminnallista ja sosiaalista kehittämistä luodaan hyvät edellytykset eriarvoisuuden ennalta ehkäisylle. Muun muassa laadukkaat puistoalueet ja julkiset tilat, turvallinen arkiympäristö sekä hyvät liikuntamahdollisuudet yhdessä hallintamuotojakaumaltaan monipuolisen asuntorakentamisen kanssa edistävät alueiden positiivista kierrettä. Kaupunkisuunnitteluvirasto sekä Helsingin lähiöprojekti yhteistyössä muiden virastojen kanssa edistävät erilaisten parantamistoimenpiteiden yhteensovittamista täydennyskaavoitushankkeissa. Tästä hyvänä esimerkkinä on Meri-Rastilassa vuonna 2014 käynnistynyt laajamittainen alueen kaavoitukseen ja julkisen ympäristön parantamiseen tähtäävä kaupunki uudistustyö.

Asuinalue koostuu kodin välittömästä ympäristöstä, jossa liikutaan päivittäin. Oman asuinalueen turvallisuus on yksi tärkeimmistä koetun turvallisuuden osa-alueista, ja sen turvallisuus on keskeinen asia arjen viihtyvyyden ja alueellisen eriarvoisuuden kannalta. Helsingin tietokeskuksen vuonna 2015 toteuttaman turvallisuustutkimuksen mukaan turvattomuuden kokemukset ovat pysyneet asuinalueilla pitkälti entisellä tasollaan, mutta myös positiivista kehitystä on nähtävissä. Esimerkiksi Myllypurossa ja Jakomäessä turvattomuuden kokemusten määrä on vähentynyt vuoden 2009 mittaustilanteesta. Kummallakin alueella on tehty määrätietoista kehittämistyötä alueen täydennysrakentamisen, julkisen ympäristön parantamisen sekä syrjäytymisen ennalta ehkäisyn osalta. Voidaan katsoa, että Myllypuron laaja-alainen kaupunki uudistus sekä Jakomäen alueen koordinoitu kehittäminen ovat olleet tärkeä tekijä myös turvattomuuden kokemusten vähenemiseen.

Asemanseudut, ostoskeskukset sekä puistot ovat keskeisiä asuinympäristöjen julkisia ja kaupallisia keskittymiä, joiden laatu tasolla on vaikutusta asuinalueiden eriarvoisuuteen ja asukkaiden kokemuksiin omasta arkiympäristöstään. Kehittämisen nykyisenä haasteena on etenkin toimijoiden laaja kirjo, omistajarakenteen sirpaleisuus sekä osin toisistaan eriävät intressit. Asemanseutuja ja ostareita tulee kehittää voimallisemmin yhdessä kaupungin eri hallintokuntien, valtion ja paikallisten toimijoiden kanssa. Parantamalla asemanseutujen ja muiden liikenteen solmukohtien laatutasoa edistetään eri kulkutapojen hyvää saavutettavuutta, lisätään ihmisten liikkumista omassa arkiympäristönsään sekä vahvistetaan paikallisten palveluiden edellytyksiä. Yhdessä kaupunkirakenteen tiivistämistavoitteen kanssa asuinalueet kytkeytyvät rakenteellisesti paremmin toisiinsa, jolloin todennäköisyys myös sosioekonomisten ongelmien kasaantumisesta perifeerisiin alueisiin on epätodennäköisempää.

Helsingin kaupungin lähiöprojekti on kumppanuutta ja asukasosallisuutta korostava kaupungin eri hallintokuntien yhteistyöprojekti, joka toimii koko esikaupunkivyöhykkeellä. Projekti tukee kaupungin strategian ja tavoitteiden toteuttamista. Lähiöprojektin tehtävänä on kiinnittää huomiota alueiden eriarvoisuuden torjumiseen. Toimintakauden 2016-2017 yhtenä päätavoitteena on lasten ja nuorten syrjäytymisen ennaltaehkäisy. Projekti tekee yhteistyötä muun muassa rakennusviraston ja liikuntaviraston kanssa yleisten alueiden kehittämiseksi ja monipuolistamiseksi sekä kehittää syrjäytymisen ehkäisyyn keskittyviä alueellisia toimintamalleja yhdessä palveluhallintokuntien, kuten nuorisoasiainkeskuksen, kulttuurikeskuksen ja sosiaali- ja terveystieteiden kanssa. Esimerkiksi liikuntaviraston ja nuorisoasiainkeskuksen kanssa toteutettavassa lännen liikuntaprojektissa parannetaan lasten ja nuorten liikuntamahdollisuuksia Malminkartanon, Kannelmäen ja Pohjois-Haagan alueilla. Lähtökohtana on matalan kynnyksen toiminta ja syrjäytymisen ennaltaehkäisy liikunnan ja yhdessä tekemisen keinoin.

Lähiöprojekti osallistuu myös kaupungin lähiörahaston käytön tukemiseen yhdessä kaupunginkanslian kanssa. Lähiörahasto on erillinen investointirahasto, josta rahoitetaan hankkeita, jotka nostavat Helsingin lähiöiden arvostusta parantamalla niiden viihtyvyyttä ja toiminnallisuutta sekä ikääntyvien kaupunkilaisten palvelumahdollisuuksia. Keskeisessä osassa on alueiden eriarvoisuuden torjuminen. Lähiöprojekti tukee hankkeiden valmistelua, hallintokuntien välistä yhteistyötä ja tiedonvaihtoa sekä pyrkii varmistamaan hankkeiden etenemisen.

Alueellisen eriarvoisuuden torjuminen on pitkäjänteistä hallintokuntien ja alueen toimijoiden välistä yhteistyötä. Lähiöprojektilla on tässä työssä tärkeä koordinaattorin, yhteensovittajan ja puolestapuhujan rooli. Projekti tukee kaupungin kustannustehokasta resurssien käyttöä kana-voimalla lähiöalueilta tulevia tarpeita kaupunkitasoiseen keskusteluun, kokoamalla yhteen eri virastojen tarpeita, edesauttamalla yhteistä suunnittelua sekä pilotoimalla ja jalkauttamalla toimintamalleja virastojen toimintaan. Tärkeässä osassa on täydennyskaavoituksen edistäminen ja julkisen ympäristön parantamistoimenpiteiden yhteensovittaminen ja koordinointi.

Käsittely

10.05.2016 Ehdotuksen mukaan

Lautakunta päätti muuttaa asioiden käsittelyjärjestystä siten, että se käsitteli asian Ykp 1 asian Vp 5 jälkeen.

Esittelijä

yleiskaavapäällikkö
Rikhard Manninen

Lisätiedot

Tero Santaoja, lähiöprojektin projektipäällikkö, puhelin: 310 37155
tero.santaoja(a)hel.fi

Yleisten töiden lautakunta 10.05.2016 § 197

HEL 2016-001969 T 00 00 03

Lausunto

Yleisten töiden lautakunta antoi eriarvoisuuden torjumista koskevasta ryhmäaloitteesta seuraavan lausunnon:

Yleistä rakennusviraston toiminnasta alueiden tasa-arvoisuuden edistämisessä

Rakennusviraston perustehtävänä on taata toimiva ja turvallinen kaupunkiympäristö Helsinkiin. Kaupunkiympäristön palveluiden järjestämisessä erityisesti ulkoleikkipalvelut sekä jalankulun ja pyöräilyn ympäristöt koskettavat lapsia ja nuoria. Rakennusvirastolla on käytössään useita keinoja pyrkiä mahdollisimman tasapuoliseen alueiden palveluiden järjestämiseen huomioiden mm. alueiden kunto, identiteetti sekä asukkaiden toiveet ja tarpeet. Osa keinoista on nopeavaikutteisia, mutta myös järjestelmällinen, pitkän tähtäimen suunnittelu- ja ohjelmointityö on tärkeä osa alueiden eriarvoistumisen ehkäisemistä. Yleinen taloustilanteen heikko kehitys asettaa kuitenkin haasteita rakennetun ympäristön laadun ja kaupunkiomaisuuden arvon säilymiselle.

Strategisessa suunnittelussa alueiden tasa-arvoisuuden edistämisen keinoja ovat mm. kaupunginlaajuiset palveluiden verkostotarkastelut, tuotteita ja palveluja koskevat linjaukset sekä aluesuunnitelmien laatiminen. Investointien ja ylläpidon ohjelmoinnissa asetetaan painopistealueita ohjaamaan toiminnan resursseja tarpeellisiin kohteisiin. Palveluja arvioidaan ja priorisoidaan jatkuvasti, ja samalla pyritään parantamaan toiminnan tuottavuutta, jotta esimerkiksi ylläpidon laatutason säilyttäminen nykyisellään olisi mahdollista. Asukkaiden palautteita ja tyytyväisyyttä seurataan vuosittain analysoimalla saadut asukaspalautteet sekä teettämällä kyselyitä.

Rakennusvirasto tekee yhteistyötä kaupungin muiden hallintokuntien kanssa, jotta palvelujen kokonaisuus on linjassa eri toimijoiden kesken. Tärkeitä yhteistyökumppaneita alueiden eriarvoistumisen ehkäisyssä lasten näkökulmasta ovat varhaiskasvatusvirasto, liikuntavirasto, opeusvirasto ja lähiöprojekti.

Aluesuunnittelu

Helsingin kaupungin strategiassa on nostettu esiin esikaupunkialueiden ja asuinalueiden vetovoimaisuus asukkaiden ja elinkeinoelämän toimijoiden näkökulmasta. Yhtenä toimenpiteenä tähän ovat yleisten alueiden aluesuunnitelmat, joiden pohjalta parannetaan katujen, virkistysalueiden ja aukoiden laatua, turvallisuutta, siisteyttä ja toimivuutta tiivistävässä kaupunkirakenteessa.

Aluesuunnitelma on rakennusviraston työväline katu- ja viherverkostojen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi tasapuolisesti koko Helsingissä. Sen avulla osaltaan ohjelmoidaan ja suunnitellaan rakennusviraston toimintaa ja taloutta. Aluesuunnitelmassa selvitetään katujen ja viheralueiden ylläpidon, peruskorjauksen ja rakennusviraston tarjoamien palveluiden tavoitetaso, toimenpidetarpeet sekä toimenpiteiden kiireellisyysjärjestys. Suunnittelu tehdään vuorovaikutteisesti alueen asukkaiden ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Tarpeita alueen kehittämiseksi kerätään järjestelmällisellä kuntokartoituksella, asukaskyselyillä ja gallupeilla sekä erilaisten työpajojen ja vuorovaikutustilaisuuksien avulla. Esimerkiksi alueen kouluja innostetaan lähtemään mukaan aluesuunnitteluun ja työstämään kehittämissuhteita lasten ja nuorten omasta elinympäristöstä.

Verkostotarkastelut ja linjaukset

Verkostosuunnittelun ja palvelulinjausten avulla pyritään takaamaan tasapuolinen palveluverkosto koko kaupungissa ja myös pitämään palvelujen laatutaso samana. Palvelulinjaukset laaditaan käyttäjiä kuunnelleen, ja esimerkiksi skeittiohjelmassa määritellyt korjattavat ja uudisrakentamiskohteet on kerätty käyttäjien palautteiden perusteella. Verkostotarkastelujen ja aluesuunnittelun avulla pyritään turvaamaan ja havaitsemaan epäkohdat myös palveluihin johtavissa jalankulun ja pyöräilyn reiteissä. Käyttäjien palaute muun muassa ulkoilureittien turvattuuteen ja valaistuksen puutteellisuuteen liittyen voidaan huomioida aluesuunnittelussa esiin nousevien hankkeiden ja hoitotoimenpiteiden täsmentämisen myötä.

Katu- ja viheralueiden ylläpito

Vaikka katu- ja viheralueet laajenevat rakentamisen myötä, uusien alueiden ylläpitoon ei määrärahaamissa ole vastaavaa varausta. Katu- ja viheralueiden ylläpidon laatutaso pyritään kuitenkin pitämään pääosin nykytasolla, mikä vaatii panostamista palvelujen järjestämisen ja tuottavuuden parantamiseen. Ylläpitoon osoitettujen määrärahojen riittävyttä turvataan mm. lisäämällä kilpailuttamalla hankittujen palveluiden osuutta.

Alueiden tasa-arvoisuutta pyritään edistämään ylläpitämällä eri puolilla Helsinkiä edustuspuistoja ja erikoiskohteita, kuten kartanoympäristöjä.

Aluekeskusten, kuten Malmi ja Itäkeskus, puhtaanapidon taso on pidetty samalla tasolla kantakaupungin kanssa. Lapsille tärkeiden leikkialueiden turvallisuutta tarkastetaan säännöllisesti, ja leikkialueiden välinevalikoima pyritään pitämään kattavana alueesta riippumatta. Leikki- ja puistotoiminnan osalta järjestetään säännöllisesti tapaamisia varhaiskasvatusviraston ja kiinteistöviraston kanssa. Asukkaiden vastuunottoa lähiympäristöstä pyritään vahvistamaan tarjoamalla mahdollisuuksia osallistua yleisten alueiden hoitoon esimerkiksi puistokummeina tai talkootoiminnassa.

Lähiöprojekti ja lähiörahasto

Helsingin kaupungin lähiöprojektin ja lähiörahaston avulla rakennusvirasto on pystynyt toteuttamaan erityisesti esikaupunkialueilla kunnostus- ja perusparannushankkeita, joille ei muutoin olisi nykyisellä resursoinnilla löytynyt rahoitusta viraston investointibudjetista. Lähiöprojektin ja rakennusviraston yhteishankkeiksi on nostettu kohteita, jotka ovat osa paikallista identiteettiä ja asukkaille tärkeitä. Lähivuosien hankkeita ovat olleet erilaiset yhteisölliset taideprojektit (esimerkiksi alueen nuorten erityispanostuksella toteutettu Jakomäen taidealikulku Broda) sekä leikkipuistojen tai kävelykatu- ja aukioalueiden kunnostushankkeet eri puolilla Helsinkiä. Hankkeiden mahdollistamisen lisäksi lähiöprojektilla on merkittävä rooli hallintokuntia yhdistävänä ja tiedonvaihtoa lisäävänä toimijana, jonka kautta käyttäjähallintokuntien, alueen asukkaiden, elinkeinoelämän ja muiden toimijoiden tarpeet on mahdollista tuoda kootusti toteuttavien hallintokuntien tietoon. Lähiöprojekti on rakennusviraston keskeinen kumppani eriarvoistumisen vähentämisessä ja alueiden tasapuolisen kohtelun mahdollistajana.

Vuonna 1996 perustetun lähiöprojektin kuudes toimintakausi alkoi vuoden 2016 alusta. Uusi kausi kestää kaksi vuotta, mikä antaa mahdollisuuden arvioida projektin toimintaa osana seuraavan valtuustokauden strategiakokonaisuuden valmistelua. Nykyisellä toimintakaudella lähiöprojekti keskittyy aluekohtaisiin sekä erilaisiin syrjäytymistä ennaltaehkäiseviin pilotteihin ja teemallisiin kokonaisuuksiin, kuten asemaseutuihin. Kohdealueina ovat erityisesti Meri-Rastila, Jakomäki, Malmi, Malminkartano, Kannelmäki ja Pohjois-Haaga. Lähiöprojektin tavoitteena on edistää toimenpiteitä, joilla kehitetään esikaupunkeja kantakaupungin kanssa tasaveroisina kaupunginosina sekä tehdään tunnetuksi alueiden omia vetovoimatekijöitä yhdessä kaupungin eri hallintokuntien, asukkaiden ja muiden toimijoiden kanssa.

Vuorovaikutus

Lautakunta katsoo, että vuorovaikutusta ja hallintokuntien yhteistyötä alue-, katu- ja puistosuunnittelussa on syytä edelleen kehittää, ja asuk-

kaat on otettava enenevässä määrin huomioon jo suunnittelun alkuvaiheessa aktiivisina osallistujina. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota siihen, että kaikilla kaupunkilaisilla on yhtenäiset mahdollisuudet osallistua asuinpaikasta ja sosioekonomisesta taustasta riippumatta. Siksi vuorovaikutuksessa tulee jalkautua sinne, missä ihmiset jo ovat. Suunnittelukilpailuja, työpajoja ja lähiöprojekteista saatuja hyviä kokemuksia tulee laajentaa osallisuuden edistämiseksi.

Käsittely

10.05.2016 Esittelijän muutetun ehdotuksen mukaan

Esittelijän ehdotus: Lisätään lausuntoehdotuksen uudeksi viimeiseksi kohdaksi otsikolla "Vuorovaikutus" oleva seuraava teksti:

- "Lautakunta katsoo, että vuorovaikutusta ja hallintokuntien yhteistyötä alue-, katu- ja puistosuunnittelussa on syytä edelleen kehittää, ja asukkaat on otettava enenevässä määrin huomioon jo suunnittelun alkuvaiheessa aktiivisina osallistujina. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota siihen, että kaikilla kaupunkilaisilla on yhtenäiset mahdollisuudet osallistua asuinpaikasta ja sosioekonomisesta taustasta riippumatta. Siksi vuorovaikutuksessa tulee jalkautua sinne, missä ihmiset jo ovat. Suunnittelukilpailuja, työpajoja ja lähiöprojekteista saatuja hyviä kokemuksia tulee laajentaa osallisuuden edistämiseksi."

Esittelijä

kaupungininsinööri
Raimo K Saarinen

Lisätiedot

Suvi Kokkonen, lakimies, puhelin: 310 39952
suvi.kokkonen(a)hel.fi
Virpi Vertainen, aluesuunnittelija, puhelin: 310 38518
virpi.vertainen(a)hel.fi
Anni Tirri, aluesuunnittelija, puhelin: 310 38335
anni.tirri(a)hel.fi